Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0020

Droonid ja uued sõjapidamise süsteemid – ELi vajadus kohaneda tänapäeva julgeolekuprobleemidega toimetulekuks

Euroopa Parlamendi 22. jaanuari 2026. aasta resolutsioon droonide ja uute sõjapidamise süsteemide kohta – ELi vajadus kohaneda tänapäeva julgeolekuprobleemidega toimetulekuks (2025/2088(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping),

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 42 lõiget 7 ja ELi toimimise lepingu artiklit 222,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 (COM(2025)0571),

– võttes arvesse ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja -innovatsiooni eriprogramm, tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/783, tunnistatakse kehtetuks määruste (EL) 2021/696 ja (EL) 2023/588 teatud sätted ning muudetakse määrust (EL) (COM(2025)0555), mis sisaldab kaitse- ja kosmosekomponenti kaitsesektori tööstusliku baasi, sealhulgas droonide tugevdamiseks,

– võttes arvesse 2025. aastal Haagis toimunud NATO tippkohtumist ning ELi ja NATO strateegilise partnerluse süvendamist, eelkõige droonide integreerimise, innovatsiooni ja mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje (C-UAS) võimet, sealhulgas NATO kiire kasutuselevõtu tegevuskava ja NATO-Ukraina innovatsioonikoostöö tegevuskava, mille eesmärk on toetada Ukrainat ning tõhustada liitlasõhuruumi ja elutähtsa taristu kaitset,

– võttes arvesse valmisoleku tegevuskava, mis käivitati 2014. aasta NATO Walesi tippkohtumisel vastusena Krimmi ebaseaduslikule annekteerimisele Venemaa poolt, ning selle arenemist NATO heidutus- ja kaitsepositsiooni lähteraamistikuks, mis kulmineerus 2022. aasta NATO vägede mudeliga,

– võttes arvesse kohandatud ELi julgeoleku- ja kaitsepartnerlusi Norra, Moldova, Jaapani, Lõuna-Korea, Albaania, Põhja-Makedoonia ja Ühendkuningriigiga, mille eesmärk on tugevdada koostööd sellistes valdkondades nagu kriisiohjamine, meresõidu ja küberturvalisus, sõjaväeline liikuvus ja kaitsetööstuse koostöö,

– võttes arvesse nõukogu 26. juuni 2025. aasta järeldusi, mis käsitlevad Ukrainat, Lähis-Ida, Euroopa kaitset ja julgeolekut, ELi maailmas, konkurentsivõimet, rännet, Moldova Vabariiki, Lääne-Balkanit, sisejulgeolekut, valmisolekut, hübriidtegevust ja muid küsimusi, ning tööstuse valmisoleku ja kava „ReArm Europe“ / „Kaitsevalmidus 2030“ eesmärke, Euroopa Kaitsefondi vahearuannet ja Euroopa kaitsetööstuse programmi (EDIP),

– võttes arvesse oma 9. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni ühise reageerimise kohta Venemaa hiljutistele ELi liikmesriikide õhuruumi rikkumise ja elutähtsa taristu ohustamise juhtumitele[1],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 21. veebruari 2025. aasta ühisteatist „ELi kaabliturvalisuse tegevuskava“ (JOIN(2025)0009),

– võttes arvesse oma 12. märtsi 2025. aasta resolutsiooni, mis käsitleb valget raamatut Euroopa kaitse tuleviku kohta (2025/2565(RSP))[2],

– võttes arvesse komisjoni 29. novembri 2022. aasta teatist „Droonistrateegia 2.0 – arukas ja säästev mehitamata õhusõidukite ökosüsteem Euroopas“ (COM(2022)0652),

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 5. märtsi 2024. aasta ühisteatist „Uus Euroopa kaitsetööstuse strateegia: ELi valmisoleku saavutamine reageerimisvõimelise ja kerkse Euroopa kaitsetööstuse abil“ (JOIN(2024)0010),

– võttes arvesse 1. oktoobril 2025 Kopenhaagenis toimunud riigipeade ja valitsusjuhtide mitteametlikku kohtumist,

– võttes arvesse integreeritud õhu- ja raketikaitset (NATO IAMD), mis on kohandatud kõigist strateegilistest suundadest pärinevate õhu- ja raketiohtude vastu võitlemiseks,

---

1 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0230.
2 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0034.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiivi (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ[3],

– võttes arvesse parlamendi uuringuteenuste peadirektoraadi 2025. aasta ülevaadet „Military drone systems in the EU and global context: Types, capabilities and regulatory frameworks“ (Sõjaväe droonisüsteemid ELi ja globaalses kontekstis: liigid, võimekus ja õigusraamistikud), milles osutatakse Eurodrone'i programmile antavale ELi rahalisele toetusele, sealhulgas 2020. aastal 98 miljonit eurot ja 2024. aastal 100 miljonit eurot,

– võttes arvesse NATO standardit STANAG 4748 (digitaalne veealune signaalimine),

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja eriaruannet 04/2025 „ELi sõjaväeline liikuvus – kavandamisega seotud puuduste ja takistuste tõttu ei ole täiskäiku saavutatud“,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ[4] (kemikaalimäärus REACH),

– võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 27. juuni 2025. aasta aruannet „Common Foreign and Security Policy Report – Our priorities in 2025“ (Ühise välis- ja julgeolekupoliitika aruanne – meie prioriteedid aastal 2025),

– võttes arvesse oma 19. septembri 2024. aasta resolutsiooni ELi liikmesriikide jätkuva rahalise ja sõjalise toetuse kohta Ukrainale[5],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. märtsi 2025. aasta ühisteatist „Ühine valge raamat „Euroopa kaitsevalmidus 2030“, mis viitab Euroopa rahutagamisrahastule ja selle toetusele droonidega seotud võimekuse loomisele Ukrainas,

---

3 ELT L 333, 27.12.2022, lk 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj.

4 ELT L 396, 18.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj.

5 ELT C, C/2024/7214, 10.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7214/oj.

– võttes arvesse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi, sealhulgas Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendit ja erakorralise tööhõivetoetuse rahastut, mis on strateegilised võimaldid kahesuguse kasutusega innovatsiooni ja tööstuse vastupanuvõime suurendamiseks,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013[6],

– võttes arvesse nõukogu 19. novembri 2021. aasta määrust (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 219/2007, (EL) nr 557/2014, (EL) nr 558/2014, (EL) nr 559/2014, (EL) nr 560/2014, (EL) nr 561/2014 ja (EL) nr 642/2014[7], millega kehtestatakse raamistik ühtse Euroopa õhuruumi lennuliikluse korraldamise uuringutele, mille eesmärk on võimaldada militaardroonide integreerimist ühisesse õhuruumi,

– võttes arvesse Mario Draghi 9. septembri 2024. aasta aruannet Euroopa konkurentsivõime tuleviku kohta ja selle neljandat peatükki julgeoleku suurendamise ja sõltuvuse vähendamise kohta,

– võttes arvesse Euroopa Komisjoni toonase presidendikandidaadi Ursula von der Leyeni 18. juuli 2024. aasta poliitilisi suuniseid järgmisele Euroopa Komisjoni koosseisule 2024–2029 „Euroopa valik“,

– võttes arvesse oma 17. juuli 2024. aasta resolutsiooni vajaduse kohta jätkata ELi toetust Ukrainale[8],

– võttes arvesse komisjoni 15. märtsi 2024. aasta rakendusotsust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2418 loodud instrumendi Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) rahastamise ja 2024.–2025. aasta tööprogrammi vastuvõtmise kohta (C(2024)1702),

– võttes arvesse oma 29. veebruari 2024. aasta resolutsiooni vajaduse kohta ELi vankumatu toetuse järele Ukrainale pärast kaks aastat

---

6 ELT L 170, 12.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj.

7 ELT L 427, 30.11.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2085/oj.

8 ELT C, C/2024/6129, 22.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6129/oj.

kestnud Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda[9],

– võttes arvesse oma 18. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamist käsitleva 2022. aasta aruande kohta[10], milles rõhutatakse tungivat vajadust arendada droonide ja droonitõrje suutlikkust ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonide raames,

– võttes arvesse 10. ja 11. märtsi 2022. aasta Versailles' deklaratsiooni,

– võttes arvesse nõukogu 24. jaanuari 2022. aasta järeldusi Euroopa julgeolekuolukorra kohta ning 22. jaanuari 2018. aasta järeldusi väliskonfliktide ja -kriiside puhul järgitava integreeritud lähenemisviisi kohta,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilist kompassi,

– võttes arvesse Euroopa Kaitseagentuuri autonoomsete süsteemide tegevuskava (APAS), mis kiideti heaks 11. jaanuaril 2024, millega kehtestatakse järkjärguline terviklik raamistik, et kiirendada autonoomsete süsteemide arendamist, koostegutsemisvõimet, reguleerimist, standardimist, sertifitseerimist ja valdkondadevahelist kasutuselevõttu maismaa-, õhu-, mere- ja hübriidoperatsioonides,

– võttes arvesse APASe struktureeritud tegevuskava aastateks 2024–2038, sealhulgas juhtprojekte, mis keskenduvad valdkonnaülestele autonoomsetele parvedele ning mehitatud ja mehitamata süsteemide koostööle, mida toetavad autonoomsete süsteemide huvikogukond ja ajutine töörühm, et koordineerida rakendamist ja sidusrühmade kaasamist,

– võttes arvesse asjakohaseid NATO doktriine ja suuniseid mehitamata õhusõiduki süsteemide (UAS) kohta, sealhulgas STANAG 4671 (nõuded mehitamata õhusõiduki süsteemide lennukõlblikkusele), STANAG 4703 (C2), ja NATO õhuvõimustrateegiat,

– võttes arvesse Euroopa Kaitseagentuuri 18. aprilli 2024. aasta Euroopa sõjalise lennukõlblikkuse nõudeid (EMAR), millega nähakse ette nõuete täitmise aktsepteeritud meetodid ja juhendmaterjal jätkuvat lennukõlblikkust käsitlevate Euroopa sõjalise lennukõlblikkuse nõuete toetamiseks ja tõlgendamiseks (EMAR M), ning EMAR Mi raamistikku ning selle nõuete täitmise aktsepteeritud meetodeid ja juhendmaterjali, mis on olulised vahendid sõjalise lennukõlblikkuse tavade vastavusse viimiseks uusimate regulatiivsete standarditega ja nende tõhusa rakendamise tagamiseks

---

9 ELT C, C/2024/6745, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6745/oj.

10 ELT C 214, 16.6.2023, lk 5.

sõjalennunduse keskkonnas,

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 10. novembri 2022. aasta ühisteatist „Sõjaväelise liikuvuse tegevuskava 2.0“ (JOIN(2022)0048), millega laiendatakse ja digiteeritakse sõjaväelise liikuvuse taristut ja haldusprotsesse, et ühtlustada vägede ja varustuse piiriüleseid liikumisi,

– võttes arvesse komisjoni 4. aprilli 2025. aasta rakendusmäärust (EL) 2025/675, millega muudetakse määrust (EL) nr 1302/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu raudteesüsteemi veeremi allsüsteemi „vedurid ja reisijateveoveerem“ koostalitluse tehnilist kirjeldust, ja rakendusotsust 2011/665/EL lubatud raudteeveeremitüüpide registri kohta,[11] ning asjaolu, et komisjoni liikuvuse ja transpordi peadirektoraat võttis vastu automatiseeritud süsteemid personalivagunite lubamiseks militaarkaubarongides osana laiematest jõupingutustest ajakohastada ja kiirendada logistikamenetlusi kogu üleeuroopalises transpordivõrgus,

– võttes arvesse Relvastuskoostöö Organisatsiooni ja liikmesriikide (Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa) otsust käivitada programm Eurodrone MALE RPAS, mis vormistati ametlikult 2022. aasta veebruaris allkirjastatud 7,1 miljardi euro suuruse lepinguga 60 drooni väljatöötamiseks ja tootmiseks, ning selle arendamist 2024. aasta projekti esialgse läbivaatamise ja eelseisva projekti kriitilise läbivaatamisega 2025. aastal, ELi rahalise toetusega (2024. aastal 100 miljonit eurot) ja India ühinemisega vaatlejana 2025. aasta alguses,

– võttes arvesse ÜRO desarmeerimisküsimuste büroo soovitusi autonoomsete surmavate relvasüsteemide kohta ja ÜRO aruandeid relvastatud droonide kasutamise kohta rahvusvahelise õiguse alusel,

– võttes arvesse riiklikke raamistikke ja doktriiniväljaandeid militaardroonide kohta,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092[12],

– võttes arvesse nõukogu 12. oktoobri 2015. aasta otsust (ÜVJP) 2015/1835, milles määratakse kindlaks Euroopa Kaitseagentuuri põhikiri, asukoht ja töökord[13],

---

11 ELT L, 2025/675, 7.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/675/oj.

12 ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj.

13 ELT L 266, 13.10.2015, lk 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1835/2015-10-13.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020[14] (edaspidi „kriitiliste toormete määrus“),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni raportit (A10-0270/2025),

Droonisõda

A. arvestades, et täppisründevõime massiline levik on püsivalt muutnud tänapäeva lahinguvälja, ELi kaitsevajadusi ja liikmesriikide vastupanuvõimet käsitlevaid nõudeid;

B. arvestades, et hiljutised vaenulike droonidega seotud intsidendid ja sissetungid, mis on suunatud ELi liikmesriikide vastu, eelkõige liidu idatiival, on näidanud tungivat vajadust sellise mitmekihilise kaitse järele, mis ühendab endas kineetilise ja mittekineetilise C-UASi, et kaitsta elutähtsat taristut ja suurendada vastupanuvõimet; arvestades, et droonid täidavad nüüd mitut ülesannet, sealhulgas luure, peibutusoperatsioonid, sihtmärkide leidmine ja täppisrünnakud, samal ajal kui nende laialdane ja sõjas tõestatud kasutus Ukrainas ja muudel aktiivsetel sõjatandritel on muutnud õhukaitsenõudeid ja operatiivdoktriine;

C. arvestades, et need on muutunud tänapäevase sõjapidamise ja hübriidkonfliktide määravaks tunnusjooneks, toimides jõu kordistajatena, mis edastavad reaalajas luureandmeid ja kiirendavad otsuste tegemist; arvestades, et seonduvad mehitamata õhusõidukite valdkonnad (UGS, USV ja UUV) laienevad ning neid tuleb tulevases kaitseplaneerimises arvesse võtta; arvestades, et Euroopa peab kohandama oma õhu- ja ühisoperatsioonide kontseptsioone ning tagama, et droonide igasugune sõjaline kasutamine on täielikult kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas inimõigustealase õigusega;

D. arvestades, et vastaste droonitootmise võimekuse kiire areng, mida toetavad välispartnerid, ning nende põhikomponentide, nagu sensorite, akude, pooljuhtide ja haruldaste muldmetallide teatavatest kolmandatest riikidest pärit tarnijate domineerimine suurendavad strateegilist sõltuvust ning rõhutavad tungivat vajadust tugevdada Euroopa kahesuguse kasutusega innovatsioonibaasi ja turvalisi tarneahelaid; arvestades, et Venemaa suurendab pidevalt droonide tootmist ja toodab aastas mitu miljonit drooni, ületades sellega Ameerika Ühendriikide ja Euroopa toodangu kokku, ning et

---

14 ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.

Venemaal töötatakse välja varitsevat õhuründemoona ja raskemate süsteemide prototüüpe; arvestades, et Iraan ja Hiina toetavad Venemaa droonitööstuse suutlikkust ning see on toonud kaasa üha surmavamate ja keerukamate täppisründevõimega droonide massilise leviku;

Droonisõja pidevalt muutuva olemuse mõju liikmesriikide relvajõududele ning Euroopa Liidu julgeoleku- ja kaitseraamistikule

E. arvestades, et droonid on muutunud tänapäevase sõjapidamise iseloomulikuks tunnuseks, näiteks Ukrainas, kus need on toonud rohkem inimohvreid kui ükski teine relv; arvestades, et nende kasutamine on nüüdseks levinud paljudesse konfliktipiirkondadesse üle maailma, sealhulgas Gazasse, Iisraeli, Liibanoni, Iraani, Jeemenisse, Sudaani, Myanmari ja Aserbaidžaani sõtta Armeenia vastu, samuti rünnakutesse rahvusvahelistele laevadele Punasel merel;

F. arvestades, et Euroopa drooniökosüsteem koosneb suures osas VKEdest ja idufirmadest, kes edendavad tehnoloogilist innovatsiooni, paindlikkust ja konkurentsivõimet, samal ajal kui UASide strateegiline kasutuselevõtt võib märkimisväärselt suurendada olukorrateadlikkust kõrvalistes, ebakindlates või konfliktialdistes piirialades, koguda reaalajas andmeid ning aidata märkimisväärselt kaasa mitmesuguste ohtude avastamisele ja tõkestamisele;

G. arvestades, et UASide laialdane kasutamine Ukrainas on näidanud nende otsustavat rolli mitte ainult luure- ja ründevahenditena, vaid ka kaitseliinide säilitamise, meditsiinilise evakuatsiooni ja varustuse kohaletoimetamise, elektroonilise võitluse ja signaaliluure, teabe edastamise, miinide ja isetehtud lõhkeseadmete avastamise ja neutraliseerimise, reaalajas kaardistamise ja seire, otsingu- ja päästeoperatsioonide, konvoide kaitse, varitseva õhuründemoona ja täppisründe, peibutus- ja pettemissioonide, KBRT-seire ning sõjakuritegude dokumenteerimise vahenditena; arvestades, et UASid arenevad tugivahenditest edasi peamisteks lahingut võimaldavateks vahenditeks, mis on võimelised toimima ka intensiivse tõkestava segamise korral; arvestades, et meredroonid on loonud meresõiduohutuse valdkonnas uue paradigma, mis ulatub miinide avastamisest sõjaliste sihtmärkide ründamiseni, nagu on näha Musta mere ja Läänemere puhul, ning need kujutavad endast uut probleemi Euroopa Liidu julgeolekule suurtel mereväeoperatsioonide aladel, nagu Vahemeri;

H. arvestades, et kosmosevarade ja droonidega kogutud pildimaterjali integreerimine võib tagada pideva, ristvalideeritud ja turvalisust pakkuva olukorrateadlikkuse varajase hoiatamise, kriisiohje ning hübriidohtude avastamise, terroristide liikumise, salakaubaveo marsruutide ja piirialade jälgimise mõttes;

Tarneahela nõrgad kohad

I. arvestades, et 60 % mehitamata õhusõidukite komponentidest on pärit Ameerika Ühendriikidest ja Hiinast ning see tekitab ELi 2030. aasta kaitsevalmiduse tegevuskavas kriitilise haavatavuse; arvestades, et Hiina ettevõtted toodavad enamikku droonide monteerimiseks vajalikest komponentidest, nagu pooljuhid, jõutransistorid, magnetid, akud ja navigatsioonikiibid; arvestades, et strateegilises koostöös tuleks käsitleda ka Venemaa ja Hiina tekkivat tehnoloogilist konkurentsi ning tagada Euroopa juurdepääs innovatsioonile ja materjalidele, mis on kestliku drooni- ja droonitõrjevõimekuse jaoks vajalikud;

J. arvestades, et Hiina on tõusnud droonide valdkonna liidriks, tootes laia valikut lahingu- ja luuresüsteeme ning investeerides samal ajal ka mereväe droonidesse ja autonoomsete minidroonide parvedesse; arvestades, et Hiina relvastatud droone on eksporditud suures mahus ja kolmandad riigid on neid kasutanud erinevatel sõjatandritel;

K. arvestades, et Hiina ettevõttele DJI kuulub hinnanguliselt 74 % kaubanduslike droonide turust ning Hiina ettevõtted toodavad enamiku nende kokkupanekuks vajalikest komponentidest, nagu pooljuhid, jõutransistorid, magnetid, akud ja navigatsioonikiibid; arvestades, et Hiinas on valmistatud üheksa kümnest andurist või optilisest elemendist, mida on vaja sihtmärkide tuvastamiseks ja ründamiseks; arvestades, et Pekingi kontrolli all on 85 % ülemaailmsest liitiumakude tootmisvõimsusest ja 98 % haruldaste muldmetallide rafineerimisest, mis on nii tarbeelektroonika kui ka tänapäevaste relvade alustala, mistõttu Euroopa sõltub Hiina tarnetest; arvestades, et Hiina on hakanud piirama droonikomponentide ja -materjalide eksporti Ukrainale ja lääne ostjatele; arvestades, et Hiina, kes kontrollib tõhusalt juurdepääsu vajalikele materjalidele alates toorainest kuni akude ja tarkvarani ning suurendab oma tarnete mahtu Venemaale, avaldab otsustavat mõju droonisõja olemusele;

L. arvestades, et 9. oktoobril 2025 kehtestas Hiina haruldaste muldmetallide ja nendega seotud töötlemistehnoloogiate põhjaliku ekspordikontrolli, viidates riikliku julgeoleku probleemidele;

M. arvestades, et need uued reeglid hõlmavad peaaegu kõiki haruldaste muldmetallide elemente, mis on olulised droonide tootmiseks ja droonitõrjevõime tagamiseks, ning nende kohaselt peavad Hiina tarnijad taotlema ekspordilitsentsi Hiina kaubandusministeeriumilt, allutades seeläbi kogu ELi droonitööstuse tegelikult Hiina ekspordiloale, mis näitab strateegilist vajadust luua droonitööstuse jaoks vastupanuvõimeline ja autonoomne järgmise etapi tarneahel;

N. arvestades, et 9. oktoobril 2025 välja kuulutatud ja osaliselt

rakendatud uute Hiina ekspordipiirangutega nõutakse ekspordilitsentse toodetele, mis sisaldavad isegi väikeseid koguseid (üle 0,1 %) Hiinas kaevandatud või töödeldud haruldasi muldmetalle, kusjuures Pekingis on sõnaselgelt öeldud, et litsentse ei anta välismaistele kaitsevaldkonna ettevõtjatele;

O. arvestades, et EL peab kiiresti välja töötama alternatiivsed allikad, ringlussevõtu võimekuse ja kriitilise tähtsusega toorainete suveräänse kaevandamise, et vähendada Hiina ekspordipiirangutest ja ülemaailmsest tarneahela koondumisest tulenevat haavatavust;

Hanked ja rahastamine

P. arvestades, et C-UASi võimega seotud tootmist, hankeid ja rahastamist võib käsitada teenusena, milleks on vaja kvalifitseeritud töötajaid, arukaid investeeringuid, lihtsustatud menetlusi, juurdepääsu avaliku ja erasektori vahenditest rahastamisele, piirkondlikke tootmiskeskusi ning tihedat koostööd väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde), tehnoloogiaettevõtete ja akadeemiliste ringkondadega;

Doktriinide ühtlustamine

Q. arvestades, et liikmesriigid peavad tegema tööd selle nimel, et ühtlustada doktriinid, koolituskeskused, sertifitseerimismenetlused, koosteliinid, lahinguvälja koordineerimine, reaalajas sihtmärgistamine, koolitus, vastupanuvõimelised juhtimissüsteemid ja tagada kogu eelnimetatu täielik integratsioon;

R. arvestades, et see ühtlustamine peaks hõlmama ka asjakohaseid droonide kasutamist ja tootmist käsitlevaid õigusnorme ning tagama täieliku kooskõla NATO doktriinide ja STANAGi standarditega, samuti edendama ühist väljaõpet Ukrainaga, et kiirendada tegevusvalmidust;

S. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid peaksid püüdma droonivaldkonnas juhtrolli võtta, süvendades koostööd koolituse, sertifitseerimise, tööstuslike koostetööde ja tegevuse koordineerimise valdkonnas, austades samal ajal täielikult riikide suveräänsust, nagu on kinnitatud ELi lepingu artikli 4 lõikes 2 ja artikli 42 lõikes 2;

Strateegilised partnerlused

T. arvestades, et strateegilised partnerlused on olulised, et saavutada massi- ja kvalitatiivne eelis, mis on vajalik tegevuspõhiste piirmäärade saavutamiseks ning eksperditeadmiste ja toorainete kättesaadavuse tagamiseks;

U. arvestades, et sellised partnerlused peavad tugevdama Euroopa julgeoleku- ja kaitsevõimet ning jääma vastastikuseks, läbipaistvaks

ja järjepidevaks, vältides samal ajal kaitsetehnoloogia, komponentide, tarkvara ja toorainete valdkonna kriitilist sõltuvust kolmandatest riikidest;

V. arvestades, et koostöö selliste peamiste partneritega nagu Ukraina on eriti tähtis, arvestades Ukraina enneolematut kogemust lahinguväljal, kiireid innovatsiooni- ja kohanemistsükleid, tsiviil- ja sõjalise innovatsiooni ökosüsteemide integreerimist ning ulatuslikku droonide tootmise võimekust, mis annavad Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) tugevdamiseks ainulaadset teavet;

W. arvestades, et kogemuste jagamine C-UASide alal kogenud partneritega, kes arendavad täiustatud droonikaitsesüsteeme, on Euroopa vastupanuvõime jaoks otsustava tähtsusega;

X. arvestades, et partnerlused Lääne-Balkanil ja ELi vahetus naabruses on olulised ka piirkondliku stabiilsuse ja vastupanuvõime jaoks;

Y. arvestades, et Lääne-Balkani riigid, mis jagavad Euroopa Liiduga üle 2 500 km pikkust maismaapiiri ja moodustavad liidu lähima naaberpiirkonna, on liidu julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu jaoks otsese strateegilise tähtsusega;

Droonisõjad kõikjal äärealadel

Z. arvestades, et ELi vahetus naabruses on toimunud mitu droonidega seotud konflikti ning paljud liikmesriigid seisavad silmitsi vaenulike droonide sissetungiga nende õhuruumi; arvestades, et drooniteemalisel arutelul tuleb arvesse võtta kogu Euroopa kaitse kõigist suundadest;

AA. arvestades, et liikmesriikidega maismaa- või merepiiri jagavad piirkonnad mängivad olulist rolli droonide ja kaitsetehnoloogia arendamisel ja katsetamisel, võttes arvesse nende geograafilisest ja geopoliitilisest asendist tulenevaid erinõudeid Euroopa julgeolekumaastikul; tunnistab, et kõik Lääne-Balkani, Vahemere ja Musta mere piirkonnad puutuvad kokku pahatahtliku välismõju, hübriidohtude, desinformatsiooni ja poliitilise sekkumisega, mille eesmärk on õõnestada Euroopa julgeolekut; arvestades, et need piirkonnad on droonidega seotud vaenuliku tegevuse suhtes haavatavad ning nendes piirkondades asuvad partnerid on ühise julgeoleku kaitsmisel esmatähtis esimene kaitseliin;

AB. arvestades, et terroriorganisatsioonid kasutavad droonitehnoloogiat, et rünnata poliitikuid, tungida ELi kinnipidamisasutustesse ning transportida lõhkeaineid ja relvi;

AC. arvestades, et mereväe droonid kujutavad endast märkimisväärset ohtu nii kauba- kui ka sõjalaevadele ja olulistele kaubateedele, mistõttu on kaitsevõime arendamine hädavajalik;

AD. arvestades, et Ukraina toodab aastas üle 4,5 miljoni drooni, olles samal ajal iga päev Venemaa üha keerukamate drooniparvede rünnakute all, ning on alates Venemaa jõhkra agressiooni algusest 2022. aasta veebruaris näidanud, et droonitööstust on võimalik kiiresti täiustada ja moderniseerida, muutes seeläbi demokraatlikuks juurdepääsu põhitehnoloogiatele ja võimaldades tõhusat enesekaitset;

Laienemine, et reageerida Venemaa ohule

AE. arvestades, et Ukraina lahinguinnovatsioon ja tootmisvõimsus tuleks järk-järgult integreerida EKTTBsse;

AF. arvestades, et Venemaa ja Hiina juhivad droonitehnoloogia ulatuslikku arendamist ja levitamist, tegutsedes kolme kuni kuue kuu pikkuses innovatsioonitsüklis;

AG. arvestades, et Euroopa riikide sõltuvus kolmandatest riikidest selles sektoris kujutab endast strateegilist haavatavust, mis on vastuvõetamatu; arvestades, et seetõttu on oluline, et kõiki Euroopa kaitsekulutusi kasutataks hoovana Euroopa riikide täieliku autonoomia loomiseks kaitseküsimustes;

Kulutõhusad lahendused

AH. arvestades, et liikmesriigid peavad kasutama mitmesuguseid uusi ELi kaitsekulutuste algatusi ja vahendeid, et töötada välja kulutõhusad lahendused droonisõjale; arvestades, et need lahendused peaksid seadma esikohale tööstuse vastupanuvõime Euroopas, vähendama meie sõltuvust kolmandatest riikidest, toetama kaitsesektori VKEsid ning tagama, et investeeringud väljenduksid konkreetses võimekuses, mida saab kiiresti Ukraina ja ELi kaitse toetamiseks kasutusele võtta;

AI. arvestades, et UASid on oma olemuselt kahesuguse kasutusega, tuues kaasa olulise muutuse liikuvuses, logistikas ja hädaolukordade juhtimises, samal ajal kui droonide kasutuselevõtu ja droonitõrjeoperatsioonide tõhusus sõltub vastupidavast piiriülesest taristust, mis võimaldab mobiilseid kandesüsteeme, juhtsõidukeid ja hooldusüksuseid kiiresti transportida; arvestades, et eksisteerib vajadus transporditaristu ühtlustatud standardite järele, mis võimaldaksid logistika-, seire- ja luurevaldkonnas kasutatavatel droonidel ühises õhuruumis ja transpordikoridorides ohutult tegutseda;

Kahesugune kasutus vastupanuvõime tagamiseks

AJ. arvestades, et droonide kahesuguse kasutuse võimalus elanikukaitses, katastroofidele reageerimises ja piirihalduses on üha olulisem kogu ELis, kus jätkub julgeoleku- ja rändekriis ning hübriidohud rõhutavad tungivat vajadust olukorrateadlikkuse ja

kiirreageerimisvõime järele; arvestades, et paljud kaitseotstarbelised kriitilise tähtsusega droonitehnoloogiad pärinevad tsiviilvaldkonnast ja kasutavad kahesuguse kasutusega elutähtsaid komponente ning droonisektor tervikuna võib anda olulise panuse Euroopa tegutsemisvõimekusse;

AK. arvestades, et droonide ja droonitõrjesüsteemide arendamisega peaksid kaasnema tugevad kaitsemeetmed tsiviilkaitse, sotsiaalse vastupanuvõime ja tehnoloogia vastutustundliku kahesuguse kasutuse jaoks, tagades, et kaitseinvesteeringud tugevdavad ka tervishoiu, humanitaarabi logistika ja elanikkonnakaitse suutlikkust; arvestades, et valdkondadevahelisel ja kahesuguse kasutusega innovatsioonil on strateegiline väärtus, eelkõige õhu-, mere- ja maismaapõhiste mehitamata süsteemide integreerimisel tsiviiltehnoloogiatega;

Droonisõda tänapäeva lahinguväljal

Tegevuse kohandamine droonisõjaga

1. rõhutab vajadust integreerida UAS ja C-UAS taktikalise ja operatiivse tasandi tegevusse, tunnistades, et relvajõudude tõhusaks tegutsemiseks tänapäeva lahinguväljal peavad sõdurid looma reaalajas droonimüürid, milles on integreeritud radar, akustilised andurid, raadiosagedusandurid, kaamerad, elektrooptilised ja infrapunaandurid ning laseripõhised hävituslahendused, et tagada nende hukukindlus, liikuvus, surmavus, olukorrateadlikkus ja kineetiliste operatsioonide võimekus;

2. rõhutab vajadust tagada tehnoloogiline kohanemisvõime, korrapärane ajakohastamine ja uuendamine, et vältida vananemist, ning edendada uuenduslike süsteemide järjepidevat integreerimist kõigis operatiivvaldkondades, sealhulgas maismaal, õhus, merel ja vee all;

3. rõhutab, et selliste tehnoloogiate arendamine ja kasutuselevõtt eeldab investeeringuid teadusuuringutesse ja arendusse, tsiviil-sõjaliste teaduspartnerluste hõlbustamist ning kõrgtehnoloogilises kaitsetööstuse sektoris tegutsevate idufirmade ja VKEde toetamist;

4. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles integreerima mitmeotstarbelisi ja transpordiõhusõidukeid (nagu A400M ning õhueelhoiatus- ja kontrolliplatvormid) õhusõidukite juhtimise ja sidesüsteemi (C3), lahingu juhtimise ja droonikandjate sõlmpunktidena, et säilitada ühendatus ja tegevuse ulatus; julgustab Euroopa Kaitseagentuuri ja Euroopa tööstust tegema koostööd, et töötada välja koostalitlusvõimelised avatud arhitektuuriga juhtimise ja sidesüsteemi ökosüsteemid, mis ühendavad suure lennukõrgusega ja taktikalisi mehitamata vahendeid;

5. rõhutab vajadust tugeva ja suveräänse sõjalise õhutranspordiahela

järele, et transportida, võtta kasutusele ja toetada modulaarseid droonisüsteeme, tagades kiire jõukuvamise, vastupidava logistika ning Euroopa täieliku kontrolli andmete, võrkude ja missioonide autonoomia üle;

6. julgustab liikmesriike hindama selle muutuse pikaajalist mõju vägede struktuurile ja väljaõppele ning sõjapidamise eetikastandarditele;

Eesliini probleemid ja varustuse vajadus

7. tunnistab droonituvastuse probleemi, millega puutuvad kokku eesliini sõdurid, ning soovitab integreerida droonivastased vintpüssid, raketid, tõrjedroonid, droonipüüdjad, relvapõhised lähikaitsesüsteemid, droonivastased segamispüssid ja signaaliluure, elektroonilise võitluse võimed ja vastupanuvõimelised juhtimissüsteemid jalaväkke väljaõppe teel ja anda juurde elektroonilise võitluse üksusi, et jalavägi saaks eesliinil tõhusalt tegutseda, maksimeerides selle kaitse- ja taastumisvõimet ning tagades vaenlase droonide korrektse tuvastamise ja püüdmise;

8. hoiatab, et üksuste tasandi UASi puudumine tekitab lahingu algfaasis ajakriitilise võime puudujäägi, mida vastased võivad ära kasutada, põhjustades suuremaid kaotusi ja vähendades tegevusvabadust, ning nõuab kiireloomulisi meetmeid selle puudujäägi kõrvaldamiseks väljaõppe ja doktriini kohandamise kaudu;

Vajadus odava C-UASi järele

9. rõhutab probleeme, mida tekitavad droonide püüdmise praegused jätkusuutmatult suured kulud, ning nõuab ühisprogramme ja turupõhiseid algatusi, et edendada kulutõhusa C-UASi võime arendamist, nagu elektrooniline võitlus, laser, akustilised tuvastussüsteemid ja tehisintellekti juhitav püüdmine, et vähendada ühe püüdmistoimingu maksumust, ning kutsub komisjoni üles uurima praeguste kaitsetööstusvahendite kasutamist, et toetada eesmärki vähendada ühe püüdmistoimingu maksumust;

10. nõuab, et suurendataks olemasolevate õhutõrjesüsteemide tootmist ja tehnoloogilist arendamist, võttes eeskujuks Ukraina, kus mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje meetmed on seni osutunud kõige tulemuslikumaks, mobiilsemaks ja kulutõhusamaks;

11. nõuab, et keskendutaks selliste lihtsate ja odavate mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje arendamisele, mida on võimalik kiiresti toota ja kasutusele võtta, et tagada nende kohene tegevusvalmidus;

Võitlusdoktriini kohandamine droonidele

12. julgustab relvajõude integreerima droone operatsiooniplaanimise tasandil kõikidesse lahingudoktriinidesse ja seda omavahel

kooskõlastama, keskendudes hübriidsõja stsenaariumidele, tagades koostegutsemisvõime NATO juhtimis- ja kontrollisüsteemide, tsiviillennuliikluse juhtimissüsteemide ja ELi droonide integreerimise U-space'i raamistikuga;

13. nõuab, et sihtvõimekusi ja liikmesriikide relvajõudude vahelist planeerimist ajakohastataks, et tagada Ukrainas saadud kogemuste integreerimine lahingudoktriini;

14. rõhutab, et droonitõrjevõime peab olema integreeritud mitte ainult jalaväeüksustesse, vaid ka kõigisse suurematesse kaitseotstarbelistesse platvormidesse, sealhulgas mereväe laevadesse, tankidesse, soomustatud sõidukitesse ja logistikasõidukitesse; kutsub liikmesriike ja Euroopa Kaitseagentuuri üles tagama, et tulevased hanke- ja ajakohastamisprogrammid hõlmaksid süstemaatiliselt C-UAS-mooduleid, mis on kohandatud iga platvormi tegevuskeskkonnale; rõhutab, et selline integratsioon tõhustab vägede kaitset, parandab väärtuslike varade hukukindlust ning tugevdab maa-, õhu- ja mereväe koostegutsemisvõimet;

15. soovitab lisada kõikidesse ELi kaasrahastatavatesse droonikoridoridesse ja toetavasse taristusse sisseehitatud kübervastupidavusvõime ja varukihid kooskõlas Euroopa Kontrollikoja soovitusega tugevdada sõjaväelise liikuvuse tegevuskava 2.0 III sammast (vastupidavusvõime ja valmisolek);

16. nõuab jätkuvat rahastamist ELi rahastute ja riiklike programmide raames, et ajakohastada olemasolevat laevastikku ja tagada pidev valmisolek koolitus- ja hooldustsüklite kaudu;

17. julgustab looma ajakohastatud sõjaväelise liikuvuse koridorides mobiilseid droonihooldus- ja andmeside vahejaamu, et tagada pidev juhtimis- ja kontrollivõime ning remondisuutlikkus ka halvenenud sidekeskkonnas;

18. soovitab integreerida õhuseiredroonid olemasolevatesse Euroopa transporditaristu seiresüsteemidesse (sillad, tunnelid, lennuväljad), tõhustades nii elanikkonnakaitset kui ka kaitsealast kiirreageerimist; nõuab, et droonisüsteemide puhul seataks esmatähtsaks kahesuguse kasutusega rahastamismudelid, mis on kooskõlas konkurentsivõime eesmärkidega;

19. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid rakendaksid kiiresti UASi koostalitlusvõimeliste üksuste etapiviisilist kava koos selgete vahe-eesmärkide seadmise, tulemuste kindlakstegemise ja aruandekohustuse täitmisega ning soovitab, et kõik droonikoridorid ja toetav taristu, mida EL kaasrahastab, sisaldaksid sisseehitatud kübervastupidavusvõimet ja varukihte;

20. nõuab ELi droonikaitse algatuse raames katsekoridoride loomist, keskendudes sadama- ja energiataristu kaitsele, mis aitaksid

kinnitada C-UASi tegevusjuhendeid ning pakkuda väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele reaalseid kasutuselevõtu võimalusi;

21. tunnistab, et droonidega seotud jõukasutusreeglid ei ole selged, ning julgustab liikmesriike koostöös NATOga vaatama läbi jõukasutusreeglid igat liiki droonidega seotud ohtude puhul, tagamaks, et need on asjakohased kõige uuenduslikumatele ohtudele reageerimiseks;

Droonipilootide koolitus ja sertifitseerimine

22. julgustab liikmesriike ja Ukrainat ühiselt koolitama ja sertifitseerima kaugpiloote suurtüki- või mehitamata õhusõidukite käitajate standarditega samaväärsete standardite alusel, investeerima droonitõrjesüsteemidesse – nii hävitavatesse kui ka segavatesse – kõigis järkudes, uuesti hindama soomusüksuste hukukindlust, tagama tankide ja soomustransportööride muutmise, et võidelda mehitamata õhusõidukite vastu; laiendama elektroonilise võitluse üksusi nii, et kõigil pataljonidel oleks olemas tugevdatud segamisvõime, ja looma elutähtsa taristu ümber droonikeelualad;

23. rõhutab vajadust droonisüsteemide järkjärgulise arendamise ja katsetamise järele, et tagada nende kohandatavus ja reageerimisvõime tekkivatele ohtudele, arvestades tehnoloogia kiiret arengut selles valdkonnas; rõhutab, kui olulised on tarkvarapõhised süsteemid, mida saab kiiresti muuta ja ajakohastada, et need vastaksid lahinguvälja muutuvatele vajadustele, võimaldades seeläbi relvajõududel püsida võimalikest vastastest ees ja säilitada selles valdkonnas konkurentsieelis;

Suurenev massiliste sügavründe-drooniparvede oht

24. rõhutab droonide kasvavat kasutamist elutähtsa taristu vastu suunatud hübriid- ja terrorirünnakutes ning asümmeetrilisi eeliseid, mida sellised rünnakud võivad tekitada;

25. tuletab meelde tundmatu päritoluga droonide sissetunge, mis häirisid elutähtsat taristut Taanis, Norras, Saksamaal ja Belgias, sealhulgas rahvusvahelisi lennujaamu ja sõjaväebaase, operatsiooni „Ämblikuvõrk“, 2023. aasta sabotaažikatset Moldova energiavõrgus ja korduvaid al-Houthi droonirünnakuid, mis häirivad laevaliiklust Punasel merel; rõhutab, et sellised juhtumid näitavad, kuidas odavate süsteemidega saab tekitada häireid; nõuab tungivalt, et liikmesriigid integreeriksid riiklikesse vastupidavuskavadesse droonispetsiifilise reageerimise protokollid;

26. mõistab teravalt hukka hiljutised Venemaa droonide sissetungid ja arvatavad vaenulikud ülelennud mitmes ELi liikmesriigis, sealhulgas Poolas, Rumeenias ja Balti riikides, mille sihtmärgiks olid piirialad, energiarajatised ja logistikakeskused;

27. hoiatab, et need intsidendid näitavad riiklike ja valitsusväliste osalejate kasvavat suutlikkust kasutada odavaid mehitamata süsteeme, et ohustada avalikku julgeolekut, häirida tarneahelaid ning testida ELi ja NATO kaitsevalmidust;

28. rõhutab, et sellised juhtumid näitavad, kuidas odavate süsteemidega saab tekitada häireid;

29. rõhutab, et droonid võivad kujutada ohtu mitte ainult sõjalisele, vaid ka laiemale avalikule julgeolekule, sealhulgas võidakse neid väärkasutada olukordades, mis mõjutavad rahvatervist, keskkonnakaitset ja tsiviiltaristut; nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon integreeriksid need aspektid riiklikesse ja ELi tasandi riskihindamistesse ja valmisolekustrateegiatesse ning lisaksid riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse droonispetsiifilise reageerimise protokollid;

30. tunnistab, et operatsioonid „Ämblikuvõrk“ ja „Tõusev lõvi“ ning Venemaa varilaevastiku kasutamine näitasid sügavründevõimet vastase territooriumil olevate strateegiliste varade vastu, ning julgustab liikmesriikide tsiviilkaitse planeerijaid hädaolukorra lahendamise planeerimise doktriinis selliste stsenaariumidega arvestama;

31. tunnistab, et droonid on kujundanud ümber tänapäevase sõjapidamise strateegilise ja tegevuskeskkonna alates taktikalisest rekkest ja lahinguväljal sihtmärgistamisest kuni strateegiliste süvarünnakute ja kübervõime operatsioonideni ning et need tekitavad ebakõlasid, mis võivad ELi kaitsepositsioone nii tugevdada kui ka destabiliseerida;

32. rõhutab ELi taristu vastu suunatud nn halli tsooni saturatsioonirünnakute ohtu;

33. rõhutab vajadust kaitsta Euroopa energiavõrke, maanteid, raudteid, transpordisõlmi ja digitaristut kui hübriidsõja esmatähtsaid sihtmärke ning sõjaväe, õiguskaitseasutuste, esmareageerijate, piirivalve ja kodanikuühiskonna vahelist vajalikku koostoimet hädaolukorra lahendamise planeerimise doktriini tõhusaks rakendamiseks; soovitab luua platvormi parimate tavade jagamiseks strateegilist taristut haldavate ametiasutuste vahel;

34. rõhutab tungivat vajadust tõhustada merejärelevalvet Läänemere, Põhjamere ja Musta mere piirkonnas, kus Venemaa droonide tegevus kujutab endast eriti suurt ohtu; rõhutab, kui oluline on tegeleda Venemaa varilaevastikuga, arvestades kahtlusi selle osalemise kohta droonide sissetungides Euroopa õhuruumi; on veendunud, et hübriidsõja uus operatiivmõõde nõuab meresõidu turvalisuse ja mehitamata õhusõidukite (UAV) vastaste strateegiate integreerimist; pooldab selliste NATO juhitavate operatsioonide käivitamist nagu „Baltic Sentry“;

Vastupidavus ja kaitsealad

35. soovitab töötada välja terviklikud riiklikud tsiviilkaitsestrateegiad droonirünnakute vastu, tagades valmisoleku riiklikul, piirkondlikul, munitsipaal-, kogukonna- ja leibkonna tasandil, milles rõhutatakse kohaliku elanikkonna eelhoiatamise süsteeme, selgeid juhiseid sobivaks käitumiseks ning kaitsealasid (varjendid) elanikkonna ja taristu jaoks;

36. rõhutab vajadust ühiste suuniste järele selle kohta, kuidas kujundada riiklikke C-UASi strateegiaid, austades täielikult liikmesriikide suveräänsust ja võttes arvesse nende piirkondade eripära, kus need C-UASi strateegiad peavad toimima;

37. nõuab Teadusuuringute Ühiskeskuse käsiraamatu „Protection against Unmanned Aircraft Systems“ (Kaitse mehitamata õhusõidukite süsteemide vastu) korrapärast ajakohastamist, et tagada vastumeetmete tõhusus selle pidevalt areneva ohu vastu nii tehnoloogia, doktriinide kui ka tavade vallas;

38. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama ELi elutähtsate taristute ja üksuste kaitse võimalike droonirünnakute eest kooskõlas direktiiviga (EL) 2022/2557;

39. julgustab liikmesriike tegema olemasoleva varjenditaristu põhjaliku auditi ja hindamise ning toetab ELi elutähtsa taristu ümber alaliste lennukeelu- ja mehitamata õhusõidukite tõrje tsoonide loomist, mida koordineerivad riiklikud ametiasutused ja Frontex ning mida toetavad ühised juhtimis- ja kontrollisüsteemi platvormid; soovitab varustada need tsoonid mitmekihiliste avastamis- ja leevendussüsteemidega, mida rahastatakse Sisejulgeolekufondist, Euroopa Kaitsefondi mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje vahenditest ja muudest asjakohastest ELi vahenditest;

40. rõhutab tungivat vajadust võtta elutähtsa energiataristu ümber kasutusele tugevdatud droonitõrjekava ning julgustab liikmesriike uurima võimalusi kaasata vabatahtlikke riigikaitses osalejaid elanikukaitse ja vastupanuvõime suurendamise alastesse jõupingutustesse; märgib, et sellistel osalejatel võib olla oluline roll kohaliku valmisoleku, teadlikkuse ja toetusvõime suurendamisel hübriid- ja kriisiolukordades;

41. julgustab liikmesriike vaatama läbi UASi rünnakute vastased hädaolukordade ohjamise riiklikud doktriinid ja tegevuskontseptsioonid, et need hõlmaksid riskianalüüsi ja ohtude kaardistamist, mõjusate varjendeid käsitlevate standardite väljatöötamist ja strateegilise taristu kaitset, hädaabiteenistuste, kohalike omavalitsuste ja kogukondade koolitamist, tehnoloogilist integratsiooni, sealhulgas C4I süsteeme ja tehisintellektipõhist ohuanalüüsi, ning sellise riikliku hädaolukordade ohjamise keskuse loomist, mis kehtestab ja rakendab mitmeaastaseid

koolitusprogramme;

42. soovitab lisaks kasutada rohkem ELi liikmesriikide vabatahtlikke riigikaitseressursse osana elanikukaitse raamistikust, eelkõige selleks, et suurendada kohaliku kogukonna valmisolekut ja kriisiohjevõimet, ning peab oluliseks, et liikmesriigid tagaksid tõhusad varajase hoiatamise süsteemid ja selged sideprotokollid, et säilitada üldsuse usaldus, vähendada paanikat ja tagada nõuete täitmine hädaolukordades; soovitab, et need strateegiad hõlmaksid psühholoogilise ja sotsiaalse abi teenuseid mõjutatud elanikkonnale ning tsiviilkaitsekoolitust kohalikele kogukondadele, et suurendada üldist vastupanuvõimet;

43. nõuab, et ELi rahastatavate programmide raames edendataks koostööd kaitse-, kosmose-, elanikkonnakaitse ja transpordisektori vahel, et kiirendada koostalitlusvõimeliste, mitut valdkonda hõlmavate mehitamata süsteemide ja mehitamata tõrjesüsteemide arendamist; on seisukohal, et droonivaldkonna teadusuuringute rahastamine peaks aitama parandada ka tsiviilotstarbelist droonide kasutamist, näiteks metsatulekahjude vastu võitlemisel või otsingu- ja päästeoperatsioonides; julgustab hõlbustama teabevahetust tsiviil- ja kaitsesektori vahel, et jõuda sobivate kahesuguse kasutusega teadusuuringuteni kooskõlas komisjoni droonistrateegiaga 2.0;

44. rõhutab, kui oluline on korraldada ulatuslikke teavituskampaaniaid ja haridusalgatusi, et parandada ühiskonna teadlikkust droonide turvalisusest, ning täiendada neid tõhustatud meetmetega, et jälgida ja tõkestada desinformatsiooni levikut mehitamata süsteemide valdkonnas, eelkõige sellist desinformatsiooni, mille eesmärk on avaldada psühholoogilist mõju tsiviilelanikkonnale;

45. peab äärmiselt oluliseks vajadust tervikliku tsiviilkaitsestrateegia järele; soovitab, et see hõlmaks järgmist:

    a) ohtude ja vajaduste hindamise metoodika kindlaksmääramine;

    b) sellise tegevuskontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine, mis tagab selge otsuste tegemise, asutustevahelise koordineerimise ja teabe reaalajas liikumise kõigil tasanditel;

    c) valmisolek ja eelhoiatamine, millega kehtestatakse mehhanismid varajaseks valmisolekuks, õigeaegseks hoiatamiseks ja elanikkonnale selgete juhiste andmiseks;

    d) esmareageerimine selgelt määratletud rollide ja esmareageerijate, meditsiiniteenistuste, elanikukaitseteenistuse, sõjaliste jõudude ja vabatahtlike omavahelise koordineerimisega, mida toetavad täiustatud sidesüsteemid;

    e) füüsiline kaitse ja järjepidevus, määratledes elanikkonna ja kriitilise tähtsusega taristu kaitse tasemed, et vähendada

kahjusid ja tagada tegevuse katkematus;

f) kriitilise tähtsusega taristu vastupanuvõime, mille eesmärk on tagamisel elutähtsate teenuste säilimine ja pidev toimimine;

g) piirikaitse, millesse on integreeritud tehnoloogilised lahendused sissetungide vältimiseks ning mida toetatavad luureandmed ja kiirreageerimisvõime;

h) kogukonna vastupanuvõime suurendamine riikliku ja kohaliku juhtimise toetamise, vabatahtlike kaasamise, haavatavate elanikkonnarühmade toetamise ja kogukonna reaalajas juhendamise kaudu;

i) toetus avalikele teabe- ja teavituskampaaniatele, mille raames antakse ametlike kanalite ja sotsiaalmeedia kaudu nõu usaldusväärsete kommunikatsioonistrateegiate kohta, et säilitada usaldus ja teadlikkus;

j) majandusliku vastupanuvõime arendamine, toetades kriisivarude ja -ressursside koordineerimist ning hädavajalike teenuste järjepidevust kõigil tasanditel;

k) koolitus ja õppused, mis viiakse läbi koos simulatsioonidega, keskendudes valmisoleku tagamisele ja tõhusale kriisiohjele;

46. soovitab mitmekihiliste kaitsesüsteemide ühist arendamist ja hankimist ning tugevat riigisisest valmisolekut, rõhutades tsiviilhoiatussüsteeme, kaitstud varjupaiku ja riiklikke hariduskampaaniaid;

47. rõhutab, et mehitamata süsteemid on küberrünnete ja luureteabe sisseimbumise suhtes eriti haavatavad; kutsub liikmesriike ja asjaomaseid ELi ameteid üles tugevdama droonitehnoloogia üldist turvalisust, sealhulgas kübervastupidavusvõimet, krüpteerimisstandardeid, omandiõiguse kontrolli ning vastupanu spionaažile ja vaenulikule luuretegevusele, tagades selliste süsteemide kaitse kogu nende olelusringi jooksul;

Kiire kasutuselevõetavus

48. rõhutab probleeme, mida tekitavad liikmesriikidele UASid ja mis tulenevad nende dünaamilisest sihtmärgistamisest linnakeskkonnas ja varjatud piirkondades, taktikalisest paindlikkusest, kirurgilisest täpsusest, asümmeetrilisest eelisest ja massilise kasutuselevõtu suutlikkusest;

49. tunnistab probleeme, mis tulenevad sellest, et Venemaa on võtnud kasutusele mitmekihilised droonioperatsioonid, mille käigus kasutatakse reaalajas andmeid edastavaid luure-, seire- ja rekkedroone, millele järgnevad kohe ründedroonid, mistõttu on riigi

kaitsejõududel piiratud aeg kaitset tugevdada ja reageerimisvõimet organiseerida;

50. mõistab teravalt hukka hiljutised Venemaa droonide sissetungid ja arvatavad vaenulikud ülelennud mitmes ELi liikmesriigis, mille sihtmärgiks olid piirialad, energiarajatised ja logistikakeskused;

51. hoiatab, et need intsidendid näitavad riiklike ja valitsusväliste osalejate kasvavat suutlikkust kasutada odavaid mehitamata süsteeme, et ohustada avalikku julgeolekut, häirida tarneahelaid ning testida ELi ja NATO kaitsevalmidust;

52. väljendab suurt muret selle üle, et Venemaa kasutab oma partnerite tarnitud droone nii Ukraina territooriumil kui ka ELi liikmesriikide õhuruumi rikkudes;

53. nõuab karmimaid sanktsioone seoses Venemaa tarneahelate ja tootmiskomponentide ning Venemaa tehnosiirdega, mille abil võimaldatakse teistel riikidel varustada Venemaad droonitehnoloogiaga;

54. nõuab tungivalt, et komisjon võtaks vajalikke meetmeid sellise tegevuse ärahoidmiseks;

55. rõhutab, et droonirünnakuvastaseid tõhusaid riiklikke tsiviilkaitsestrateegiaid tuleb toetada ajakohastatud kahesuguse kasutusega transpordi- ja sidetaristuga, mis võimaldab mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje üksuste, mobiilsete radariseadmete ja remondimeeskondade kiiret liikumist, tagades, et vastupidavuskavades nähakse ette operatiivne liikuvus;

56. on seisukohal, et Ukraina detsentraliseeritud drooniüksuste kasutuselevõtt koos rühmatasandi juhtimisega on väärtuslik metoodika, mida tasub jäljendada;

57. soovitab liikmesriikide relvajõudude brigaadidesse integreerida droonirünnakumeeskonna, mille otsustustsüklid on autonoomsed;

58. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid käivitaksid koos NATOga kuue kuu pikkuse ELi-NATO prooviuuringu, et moodustada, sertifitseerida ja valideerida kompanii tasandi droonide lahinguüksusi kasutamiseks liitlasbrigaadides, kusjuures nõutakse, et prooviuuringu valideerimisaruanne ja soovituslikud järelmeetmed avaldataks;

59. tunnistab, et UASide tõhusus sõltub peamiselt navigeerimise täpsusest, kui need töötavad intensiivses elektroonilise võitluse keskkonnas;

60. soovitab, et relvajõudude kaugpiloodid võtaksid kasutusele kontrollitud vastuvõtumustriga antennid (CRPA) ja usaldusväärsed

ülemaailmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide (GNSS) signaalid, näiteks Galileo avalik reguleeritud teenus, et esitada viide täpsele ajale ja vähendada navigatsioonivigu;

61. rõhutab vajadust täiendada investeeringuid ründavate mehitamata õhusõidukite süsteemidesse ning ka mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrjesse, elektroonilise kaitse meetmetesse ja GNSSi vastupanuvõimesse, et vähendada haavatavust vaenlasepoolse segamise ja häirimise suhtes;

62. nõuab nii tanki- kui ka jalaväevastaste droonide lahinguüksuste viivitamatut rahastamist ja kiiret rakendamist kõigis NATO ja ELi relvajõududes kompanii, pataljoni ja brigaadi tasandil ning kogu Euroopas nende orgaaniliselt lahinguüksustesse integreerimist; nõuab, et Ukraina kaasataks täieõigusliku operatiiv- ja doktriinpartnerina arendus-, koolitus- ja sertifitseerimisprotsessi; nõuab tungivalt, et komisjon ja kõrge esindaja koostaksid hangete, koolituse, varustamise ja sertifitseerimise kaheaastase kiirendatud programmi;

63. soovitab liikmesriikidel oma riiklike kaitsestrateegiate alusel töötada välja ühtne vastus UASi rünnakutele, sealhulgas töötades ühiselt välja ja hankides tehnoloogilisi lahendusi, mida saab ühiselt kasutusele võtta ja mis ühilduvad täielikult NATO juhtimis- ja kontrollisüsteemidega ning on sujuvalt integreeritavad tsiviillennuliikluse juhtimissüsteemidesse ja ELi U-space'i raamistikku droonide integreerimiseks, et tulla toime hübriidsõja stsenaariumidega;

64. rõhutab tsiviilotstarbeliste droonide potentsiaali ja eeliseid ning suuri muutusi, mille need on toonud paljude muude valdkondade hulgas liikuvusse, logistikasse, hädaolukordade ohjamisse ja kartograafiasse, ning märgib, et need kujutavad endast juba märkimisväärset edu ELi julgeoleku- ja kaitseprobleemide lahendamisel;

Droonide ja C-UASi võime hankimine ja rahastamine

Varem heaks kiidetud müüjad

65. kutsub riiklikke ja rahvusvahelisi hankijaid ja lepingupartnereid, sealhulgas komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri, üles kasutama kriitilise tähtsusega droonikomponentide ja -platvormide puhul avatud ja läbipaistvaid varem heaks kiidetud müüjate nimekirju ja prioriteetseid tellimusi, mis võimaldavad kriiside ajal kiiremini lepinguid sõlmida, tehes seda tihedas koostöös liikmesriikidega ja tagades VKEdele kogu liidus võrdse juurdepääsu;

66. rõhutab, et sellised nimekirjad peaksid põhinema läbipaistvatel ja konkurentsipõhistel valikuprotsessidel, mida regulaarselt ajakohastatakse, et kajastada tegevusest saadud tagasisidet (sh

Ukrainast), ning vältida tuleks selliste pikaajaliste turueeliste loomist, mis võivad moonutada konkurentsi; nõuab ELi rahastutele juurdepääsu laiendamist ja selliseid hankemenetlusi, mis hõlmavad võrdsetel tingimustel ka idufirmasid ja teadusasutusi;

67. kutsub ELi üles koostama Euroopa Kaitseagentuuri hallatava nimekirja droonide kriitilise tähtsusega alakoostude varem heaks kiidetud müüjatest ning märgib, kui oluline on võimaldada VKEdel varasema täieliku tulemuslikkuse tõestamise asemel kvalifitseeruda kohapealsete auditite kaudu, et hõlbustada nende osalemist Euroopa kaitsesektori tehnoloogilises ja tööstuslikus baasis;

VKEde toetamine

Piirkondlikud keskused ja rahastamisvahendid

68. julgustab liikmesriike ja Euroopa Kaitseagentuuri ühtlustama sertifitseerimise ja lennukõlblikkuse standardeid, et kiirendada integratsiooni ning vähendada dubleerimist katsetamisel ja hindamisel; julgustab seadma EDIPis ja muudes rahastamisvahendites prioriteediks selliste piirkondlike droonitootmise ja C-UASi innovatsioonikeskuste rahastamise, millel on ühine taristu ja regulatiivne kiirmenetlus, eelkõige eesliiniriikides; rõhutab õiglaste töötavade, sotsiaalkaitse ja oskuste arendamise edendamist kvaliteetse tööjõu jaoks, toetades samal ajal ka kohalikke kogukondi ning VKEsid, keskendudes kestlike tööhõivevõimaluste loomisele;

69. nõuab VKEdele sihtotstarbelist toetust nendele rahastamisvahenditele juurdepääsul, sealhulgas lihtsustatud taotlemismenetlusi ja hindamiskriteeriume;

VKEde juurdepääs rahastamisele ja hangetele

70. märgib, et VKEd seisavad silmitsi märkimisväärsete takistustega juurdepääsul ELi kaitsefondidele ja on sageli välja jäetud suuremahulistest hangetest, kus domineerivad varasemad lepingupartnerid; julgustab seetõttu looma konkreetseid mehhanisme, et toetada VKEde kaasamist, vähendades halduskoormust, võttes kasutusele otsetoetusvahendid, mis taluvad ebaõnnestumist, ning pakkudes VKEdele olulisi väikseid toetusi ja kiirrahastamisvahendeid, tagades samal ajal õiglased tingimused proportsionaalsete konsortsiuminõuete, mõistlike tagatiste ja paindlike maksetingimuste kaudu; julgustab kaasama hankeprotsessidesse idufirmasid ja teadusasutusi;

71. tunnustab, et 80 % kergete droonide arendamises, tootmises ja käitamises osalevast Euroopa tööstusest on VKEd, kes on olulised osalised droonitehnoloogia teadus- ja arendustegevuses ja innovatsioonis ning kiirel reageerimisel tööstuses toimuvatele ootamatutele muutustele, nagu on näha Ukraina näite põhjal, ning et

neil on raskusi oma projektidele rahastamise saamisel;

72. kutsub komisjoni üles looma ühtse kontaktpunkti, et teavitada ja abistada droonidega tegelevaid ELi VKEsid rahastamise saamisel ja sellele juurdepääsul, arvestades, et nende ettevõtlusstruktuuri tõttu on neil raske kanda nimetatud protsessidega seotud bürokraatlikku koormust;

73. väljendab heameelt komisjoni olemasolevate algatuste üle, eelkõige Euroopa Kaitsefondi ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS) kaudu, et toetada ELi kaitsevaldkonna VKEsid ja idufirmasid;

74. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri ja komisjoni üles tuginema nendele jõupingutustele, uurides lisameetmeid, et kiirendada mehitamata õhusõidukitega tegelevate Euroopa VKEde suure mõjuga kaitsesüsteemide kasutuselevõttu viisil, mis võimaldab neil VKEdel kasutada ekspordivõimalusi väljapoole Euroopat, et tagada oma äriline elujõulisus, arendades samal ajal Euroopa kaitsevõimet ja hõlbustades integratsiooni Ukraina relvajõududega ning edendades sagedasi ühiseid innovatsioonialaseid jõupingutusi;

VKEde kasv, laienemine ja tööstusintegratsioon

75. tunnistab, et enamik droonitööstuse ettevõtteid on VKEd ja idufirmad, mistõttu on oluline lihtsustada VKEde jaoks menetlusi ja toetusmeetmeid, nagu sihttoetused, regulatiivne toetus, integratsioon ja laienemine;

76. nõuab, et loodaks piirkondlikke droonide innovatsiooniklastreid, mis ühendavad VKEsid, teaduskeskusi ja suuremaid kaitsevaldkonna integreerijaid, et edendada tehnosiiret ja tööstuse koostoimet;

77. tunnistab Euroopa Kaitsefondi potentsiaali aidata VKEdel kujuneda põhitarnijateks ning toetab programme, mis aitavad VKEdel hankida komponente, arendada tootmistehnoloogiat ja soodustada tootmise suurendamiseks kõrgetasemelist automatiseerimist;

78. julgustab Euroopa Kaitsefondi programmide raames võimaldama VKEde kiiremat laienemist mitme rahastamisvooru kaudu, millega toetatakse varajast majanduskasvu ja kapitali kättesaadavust, tootearendust, katsetamist ja hindamist, tuginedes ELi algatusele BraveTech;

79. kutsub komisjoni üles stimuleerima suurte Euroopa kaitsetööstusettevõtjate ja VKEdest drooniinnovaatorite ühisettevõtete loomist, et suurendada tootmist; soovitab sellega seoses kaasata Ukraina tööstuse;

Katsetamine, sertifitseerimine ja õigusnormide lihtsustamine

80. tunnistab, et droonide katsetamise ja valideerimise vahele jääb pikk

ajavahemik, ning julgustab liikmesriike tühistama hankepiirangud, mis takistavad VKEdel oma põhivõimeid proovile panna;

Euroopa kaitsesektori tööstuslik ja tehnoloogiline baas (EKTTB)

81. julgustab liikmesriike ja nõukogu integreerima järgmise põlvkonna droonitehnoloogiat, nagu servtehisintellekt, parve autonoomia ning tugevdatud juhtimis- ja kontrollisüsteemi ühendused, EKTTBga, püüdes samal ajal järk-järgult ja vastastikku kasulikul viisil integreerida Ukraina kaitsetehnoloogiat ja tööstuslikku baasi ning kasutades pikaajalisi tööstuse tegevuskavasid, Euroopa Kaitsefondi juhtklastreid ja EDIP kiirvahendeid, et tagada õigeaegne kohandamine ja säilitada liidu tehnoloogiline eelis;

82. nõuab, et EL käsitaks droone kriitilise tähtsusega võimena; rõhutab tungivat vajadust investeerida EKTTBsse, et võimaldada taskukohaste droonide masstootmist, ning toonitab vajadust kulutõhusate süsteemide järele, mida saab suures mahus kasutusele võtta ja mis tagavad ELi autonoomsuse droonivõime osas; leiab, et selliste võimete arendamine peab toimuma tihedas koostöös Ukrainaga, ning rõhutab, kui oluline on suunata ELi kaitseinvesteeringuid Euroopa Kaitseagentuur toetusel ühishangetesse;

83. nõuab, et liit ja selle liikmesriigid töötaksid kiiresti konkreetsete projektidega, mille eesmärk on kaotada võimepuudujäägid integreeritud õhu- ja raketitõrje valdkonnas, eelkõige seoses droonide ja droonivastase sõjapidamisega, et luua mitmekihiline sügav tehnoloogiliselt arenenud süsteemide tsoon, millel on koostalitlusvõimeline droonitõrjevõime eesmärgiga tuvastada, jälgida ja neutraliseerida droone; rõhutab õhu üleoleku võrdset tähtsust, näiteks tuleviku õhuvõitlussüsteemi projekti osas; kutsub liikmesriike üles kaaluma Euroopa ühist huvi pakkuvate kaitseprojektide raamistiku kasutamist projektide loomisel; tunnistab vajadust valdkondadevahelise koostöö järele kaitse-, küberturvalisuse ja teadusringkondade vahel, et töötada välja terviklikud strateegiad, mis integreerivad uusimad digi- ja küberkaitsetehnoloogiad;

84. rõhutab vajadust selliseid võimeid laiendada, et oleks kaetud kõik liikmesriigid, eelkõige elutähtsa taristu ümbruses asuvad alad ja asustatud alad;

85. rõhutab siiski, et ühisprogrammid peavad olema üles ehitatud nii, et need tagaks kiired arengutsüklid ning võimaldaksid uuenduslikel väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel aktiivselt osaleda; rõhutab, et sellised ettevõtjad on sageli märkimisväärselt paindlikumad ja leidlikumad kui traditsioonilised peatöövõtjad ning et nende loovuse ja kiiruse võimendamine on hädavajalik, et pidada sammu muutuva ohukeskkonnaga ja leida kiiresti kulutõhusaid lahendusi;

86. tunnistab, et tehnoloogia areng mehitamata õhusõidukite süsteemide ja mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje valdkonnas on enneolematu, ning kutsub komisjoni, Euroopa Kaitseagentuuri ja liikmesriike üles rakendama kiiremaid innovatsiooni- ja hanketsükleid, mis võimaldavad uute droonide ja C-UASi tehnoloogiate kiiret kasutuselevõttu; rõhutab, et pikad sertifitseerimis-, hanke- ja testimisprotsessid võivad muuta ELi suutlikkuse nende kasutuselevõtu ajaks iganenuks;

Droonimüür

87. toetab komisjoni presidendi välja pakutud droonide seire- ja kaitsesüsteemi (droonimüüri) koos tugeva, tervikliku süsteemiga, mis hõlmab täiustatud avastamisvõimet, vastupanuvõimelist juhtimissüsteemi ja kulutõhusat püüdmisvõimet, ning nõuab, et tihedas koostöös Ukrainaga töötataks välja tehniline tegevuskava; rõhutab, et komisjoni ettepanekud peavad tuginema suurel määral Ukraina eesliinil saadud kogemustele, mis näitab, et tõhusus ei sõltu mitte ainult platvormitehnoloogiast, vaid ka integreeritud juhtimis- ja kontrollisüsteemist, koolitatud töötajatest ja vastupidavast sõjapidamise ökosüsteemist, sealhulgas kohalikest tootjatest, ettevõtjatest, novaatoritest ja andme-/analüüsiteenuste osutajatest;

Sertifitseerimise ühtlustamine

88. julgustab liikmesriike, Euroopa Liidu Lennundusohutusametit (EASA) ja Euroopa Kaitseagentuuri ühtlustama sertifitseerimise ja lennukõlblikkuse standardeid, et kiirendada integratsiooni ning vähendada dubleerimist katsetamisel ja hindamisel; märgib, et EMARi süsteemi kasutuselevõtt ja ristsertifitseerimine on möödapääsmatud;

89. kutsub EASAt üles kiirendama lennulubade taotluste menetlemist ja määratlema koostöös NATOga selged sertifitseerimiskriteeriumid suure lennukõrguse ja pika välbaga mehitamata õhusõidukite / keskmise lennukõrguse ja pika välbaga mehitamata õhusõidukite klassi süsteemidele; rõhutab tungivat vajadust määrata piisav arv audiitoreid ja ühtlustada menetlusi, et vältida tarbetuid viivitusi innovatsioonis;

90. nõuab, et võetaks vastu Euroopa raamistik, mis võimaldaks kiiresti anda loa UASide/drooniseadmete piiriületuseks ja transiidiks liikmesriikide vahel sõjaväelise liikuvuse kontekstis;

91. kutsub komisjoni üles ühtlustama droone käsitlevate kaitsesuunitlusega õigusaktide meetmeid, et luua sõjaliste droonioperatsioonide jaoks siduv ELi õigusraamistik (paralleelselt EASA tsiviileeskirjadega); rõhutab, et selles tuleks selgitada ÜJKP missioonide ja riikliku kaitseplaneerimise tegevus-, sertifitseerimis-, sõjalise õhuruumi kasutamise ja eetiliste kaitsemeetmete alaseid reegleid, et hõlbustada ÜJKP või NATO missioonide raames

koostegutsemisvõimet ja kiirendada ühisoperatsioone;

ELi-sisene edasitoimetamine

92. kutsub komisjoni üles lihtsustama droonide ja droonitõrjega seotud tehnoloogia ELi-sisese edasitoimetamise reegleid ning looma koostoime Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiivi 2009/43/EÜ (millega lihtsustatakse kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo ja sellega seotud tehnoloogia tingimusi [15]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määruse (EL) 2021/821 (millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks[16]) vahel;

93. nõuab, et kõrvaldataks tarbetud ja bürokraatlikud takistused, mis lükkavad edasi tegevusvalmiduse saavutamist;

94. rõhutab vajadust täiendada investeeringuid ründavate mehitamata õhusõidukite süsteemidesse ning ka mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrjesse, elektroonilise kaitse meetmetesse ja GNSSi vastupanuvõimesse, et vähendada haavatavust vaenlasepoolse segamise ja häirimise suhtes;

Vastavus ELi päritolu kriteeriumidele

95. nõuab tootmise liikmesriikidesse tagasitoomist, et vältida droonisüsteemide tootmisel ebaproportsionaalset sõltuvust kolmandatest riikidest, eelkõige Hiinast;

96. kutsub liikmesriike, komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri üles tegelema kiiresti ELi kriitilise sõltuvusega Hiina haruldastest muldmetallidest, mis on kaitsetööstuse, sealhulgas droonide ja droonitõrjetööstuse jaoks väga vajalikud; rõhutab vajadust luua haruldaste muldmetallide kaevandamiseks ja töötlemiseks alternatiivsed ja kestlikud allikad, investeerida ringlussevõtu ja asendustehnoloogiate valdkonna teadus- ja arendustegevusse ning lisada need prioriteedid tulevastesse Euroopa Kaitsefondi ja Euroopa kaitsetööstuse programmidesse, mille eesmärk on tugevdada Euroopa tööstuse strateegilist vastupanuvõimet;

97. palub komisjonil tagada, et kõik Euroopa programmidest ja/või rahastutest rahastatavad drooniplatvormid vastavad peamiste alakomponentide asjaomastele ELi päritolu kriteeriumidele, ning võtta meetmed tagamaks, et selliste alakomponentide tarnimine on usaldusväärne ja tagatud;

98. nõuab lisaks, et alltöövõtjate suhtes kohaldataks samu kriteeriume;

---

15 ELT L 146, 10.6.2009, lk 1.

16 ELT L 206, 11.6.2021, lk 1,
ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj.

rõhutab, kui oluline on tagada täielik ja otsene Euroopa kontroll inimese ja masina vaheliste liideste ning muu droonidega seotud tarkvara üle;

99. kutsub komisjoni üles tagama, et kõik ELi eelarvest rahastatavad drooniplatvormid vastavad ELi päritolu kriteeriumidele ning et kolmandad riigid ei piira neid tootedisaini kindlaksmääramisel, kohandamisel ja arendamisel, kaasa arvatud õiguslik pädevus selliste piirangutega hõlmatud komponentide asendamisel või demonteerimisel;

100. nõuab stiimuleid tagamaks, et kõik Euroopa Kaitsefondist rahastatavad drooniplatvormid suudavad vastata ELi päritolukriteeriumidele või pärinevad partnerriikidest, nagu Ukraina, Norra ja Ühendkuningriik, eelkõige seoses peamiste alakomponentidega;

Euroopa Kaitsefondi toetuste struktuur ja toetuse andmise kriteeriumid

101. soovitab stimuleerida Euroopa Kaitsefondi toetusi, tagamaks, et:

    1) konkursil saavad lisapunkte müüjad, kelle ettevõtjad hangivad komponente EList;

    2) hanked on avatud selliste kolmandate riikide valimiseks nagu Ukraina ja kolmandad riigid, kellel on ELiga strateegilise partnerluse leping;

    3) töötajad vahetavad teavet komponentide hankimise kohta;

102. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles hindama müüjate tegevuse mõju ja kulutõhusust missiooni eesmärkide täitmisel, selle asemel et keskenduda üksnes ühikuhinnale;

103. julgustab liikmesriike lubama tingimuslikult kasutusele võtta ja katsetada veel täielikult sertifitseerimata süsteeme kiireloomuliseks operatiivkasutuseks, hinnates neid reaalajas kontrollitud keskkonnas;

104. julgustab seadma EDIPs ja muudes rahastamisvahendites prioriteediks selliste piirkondlike droonitootmiskeskuste rahastamise, millel on ühine taristu ja regulatiivne kiirmenetlus, eelkõige eesliiniriikides;

Piirkondlikud tootmiskeskused

C-UAS ja piirkondlikud tootmiskeskused

105. kutsub liikmesriike üles viivitamata kiirendama Euroopa droonide ja droonitõrje arendus- ja tootmisvõimsuse suurendamist, sealhulgas Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendi (SAFE) kaudu;

106. kutsub komisjoni üles esitama ELi droonipaketi ettepanekut, milles keskendutakse drooni- ja droonitõrjesüsteemidele ning abivõimetele ning mis peaks sisaldama strateegiat olemasolevate vahendite kasutamiseks, et stimuleerida teadus- ja arendustegevust ning kriitiliste tarneahelate lokaliseerimist ning regulatsiooni droonide kasutamise kohta tsiviil- ja sõjalises kontekstis, mis sobib praeguse ohustsenaariumiga; nõuab suuremaid investeeringuid, mis keskenduvad järgmise põlvkonna digitehnoloogia integreerimisele drooni- ja droonitõrjesüsteemidesse, et suurendada nende vastupanuvõimet, skaleeritavust ja tõhusust;

107. nõuab, et üle kogu ELi loodaks droonide testimise, sertifitseerimise ja koostegutsemisvõime riiklikud keskused;

108. rõhutab, et sellised keskused hõlbustaksid UAV- ja C-UAS-süsteemide testimist ja sertifitseerimist kooskõlas ELi ja NATO standarditega;

109. rõhutab vajadust droonide ja C-UASi katsetamise, tootmise ja koolitamise järele, et tugevdada välispiire ja hoida ära hübriidagressiooni;

110. rõhutab, et piirkondlikud droonide tootmise keskused tuleks paigutada TEN-Tga ühendatud kahesuguse kasutusega logistikasõlmede lähedusse, et võimaldada sõjaliste ja tsiviilotstarbeliste droonide ja nende varuosade ning käitajate sujuvat piiriülest liikumist integreeritud viisil kogu ELis ja kooskõlas tulevase droonimüüri kontseptsiooniga;

111. toetab selliste hoolduskeskuste loomist, mis asuksid NATO rajatiste läheduses ja oleksid varustatud sobivate tehniliste seadmetega, et võimaldada C-UASiks vajalike vahendite kiiret kasutuselevõttu;

Kvalifitseeritud tootjad, aus konkurents ja piirkondlikud ökosüsteemid

112. rõhutab, et Euroopa drooniturg peaks arenema ausa konkurentsi, innovatsiooni ja kvalifitseeritud tootjatele avatud juurdepääsu põhimõtete alusel; märgib, et nõudluse stabiilsus ja selged pikaajalised väljavaated on Euroopa droonitootjate kestlikkuse seisukohalt hädavajalikud;

113. rõhutab kohaliku tööstusvõimsuse suurendamise tähtsust, et tagada Euroopa mehitamata süsteemide sektori konkurentsivõime, vastupanuvõime ja pikaajaline elujõulisus;

114. rõhutab, et droonidega seotud innovatsiooni ja tootmise eelised peaksid olema geograafiliselt tasakaalustatud;

115. nõuab, et loodaks innovatsioonikoridore ja testimiskohti kõigis liidu piirkondades, et tagada juurdepääs rahastamisele ning stimuleerida Euroopa tehnoloogilist suveräänsust toetavate idufirmade, VKEde ja

teadusasutuste kohalikke ökosüsteeme;

116. märgib, et drooni- ja droonitõrjevõimega seotud meetmetes puuduvad pikaajalised varem kehtestatud tavad, ning nõuab seetõttu tungivalt, et liit ja selle liikmesriigid kasutaksid seda asjaolu ära, tagades algusest peale, et sellise võime kavandamine, uurimine, arendamine, hankimine ja haldamine toimuks üha enam Euroopa perspektiivist ning et liidus oleks juurdepääs droonide ja droonivastase sõjapidamisega seotud kriitilise tähtsusega suveräänsetele tehnoloogiatele;

117. nõuab, et tagataks Euroopa Kaitsefondi rahastamiskõlblikkuse kriteeriume kohandamine, et kindlustada ühishangete parem hindamine ja liikmesriikide õiglasem geograafiline esindatus, tagamaks, et loodavatel konsortsiumidel on võimalik oma kaitsetööstusvaldkonna tootmist suurendada;

Innovatsioon, teadus- ja arendustegevuse klastrid ning kriitilise tähtsusega komponentide tootmine

118. kutsub komisjoni üles kohandama oma kaitse- ja kaitsetööstuse poliitilisi vahendeid, et tagada nende sobivus drooni- ja droonitõrjevõime arendamise toetamiseks;

119. nõuab, et eraldataks ELi rahalisi vahendeid, et toetada kõrgtehnoloogiliste droonikomponentide tootmiskeskuste loomist, eelkõige piirkondades, kus on tugev inseneriteaduse ja IT-sektor, aidates kaasa nii piirkondlikule arengule kui ka liidu strateegilisele autonoomsusele;

120. kutsub Euroopa Kaitsefondi üles rahastama rahvusvahelisi teadus- ja arendustegevuse klastreid, mis keskenduvad droonide käitamisele, tehisintellekti sõltumatusele ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi tugevdatud ühendustele;

121. rõhutab, kui oluline on suunata strateegilised investeeringud asjakohastesse tööstus- ja tehnoloogiakeskustesse kogu ELis ning toetada toorainete töötlemist, pooljuhtide tootmist, akude tootmist, droonide kokkupanemist ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi integreerimist, tagades samal ajal, et selliste investeeringutega tugevdatakse ka laiemat Euroopa kaitsetööstuse baasi;

Kiire kasutuselevõtt

Drooniinnovatsiooni kiirendamine ja katsetamine

122. kiidab heaks Euroopa Kaitseagentuuri käivitatud esimese Euroopa kaitseinnovatsiooni operatiivse katsetamise kampaania ja kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles muutma see alaliseks droonide ja C-UASi innovatsiooni kiirendajaks, et tagada uuenduslike lahenduste kiire kasutuselevõtt ja kinnitada rindelt saadud tagasisidet,

kiirendada prototüüpide loomist ja tagada nende kiire kasutuselevõtt lühikeste konkurentsipõhiste pakkumiste kaudu, et võimaldada edasiminekut ja innovatsiooni;

Hangete paindlikkus ja kiirendatud soetamine

123. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles lubama tähtajatuid tarnelepinguid / koguseid käsitlevaid tähtajatuid lepinguid, et tagada baastarnete täitmine;

124. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri ja teisi hankeagentuure üles looma UASide jaoks spetsiaalse hankekanali, et hankida täiustatud UASe otse turult, vältimaks tavapäraseid mitmeaastaseid hankeprotsesse ja teenuslepinguid;

125. nõuab, et tagataks, et Euroopa Kaitsefondi projektides ja muudes ELi kaitsevaldkonna ühishangete algatustes oleksid prioriteetsed tellimused, mis aitavad kaasa kiiretele hankeprotsessidele ja vähendavad hankeprobleeme;

VKEde ja mittetraditsiooniliste müüjate kaasamine

126. julgustab arendama riiklikke kaitsetööstusi ning toetama kohalikke avaliku ja erasektori partnerlusi, ilma et see piiraks tehnoloogiale kohaldatavaid kvaliteedi-, ohutus- ja julgeolekunõudeid;

127. julgustab kõrvaldama mittetraditsiooniliste müüjate jaoks madalama lävendiga sisenemispiirangud, jättes varajase katsetamise ja kasutuselevõtu etapis välja mittekriitilised julgeolekunõuded, et võimaldada VKEdel ja mittetraditsioonilistel müüjatel kaitseinnovatsioonis osaleda;

Kriitilise tähtsusega droonikomponentide tootmise tegevuskava

128. kutsub komisjoni üles koostama koostöös NATOga kriitilise tähtsusega droonikomponentide tootmise tegevuskava, millega nähakse ette sihipärased toetused kriitilise tähtsusega komponentidele, eelkõige harjadeta alalisvoolumootoritele, liitiumakudele, anduritele ja kihtlisandustootmisele ELis; nõuab, et arendataks ja toodetaks olulisi ja kujunemisjärgus tehnoloogiaid ja materjale, sealhulgas optikat, sidemooduleid ja kihtlisandustootmist ELis; rõhutab vajadust tagada ELi vastupanuvõime ja isemajandamine droonide tootmisel, koos rangete rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidega, et tagada tarneahela vastupidavus, ning pidada silmas pikaajalist eesmärki saavutada strateegiline autonoomia, arendades kohalikke Euroopa droonitehnoloogiaid, mis põhinevad ELi olulistel komponentidel ja mida toetavad vastupidavad tarneahelad;

129. rõhutab, et selline tegevuskava peab tagama koostöö Euroopa VKEdega;

130. rõhutab vajadust hõlmata mikrokiibid, täiustatud tarkvara ja kübervastupidavusvõime;

Regulatiivne keskkond / ESG

Õigusaktide lihtsustamine ja ühtlustamine

131. rõhutab vajadust luua Euroopa droonisektori suveräänsuse indeks, mis toimiks kogu ELi hõlmava auditivahendina, et hinnata iga platvormi ELi-väliste sõltuvuste osakaalu, mida kasutatakse selleks, et seada esikohale selliste platvormide ja programmide rahastamine, mille komponentide osakaal on liikmesriikides kõige suurem;

132. nõuab ELi-siseste lubadega seoses kiirete erandite kehtestamist, et lihtsustada sisekaubandust, tugevdades samal ajal välist ekspordikontrolli;

133. nõuab regulatiivse ja ekspordikontrolli ühtlustamise tugevdamist järgmiste meetmete abil:

    a) kogu ELi hõlmavate ekspordilubade süsteemide ja määruse (EL) 2021/821 nõuetele vastavate komponentide tarneteede väljatöötamine, et muuta Euroopa droonid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks;

    b) tsiviilotstarbeliste droonide eeskirjade (nt EASA standardid) kooskõlla viimine sõjaliste hangete vajadusega, et kiirendada kahesuguse kasutusega innovatsiooni;

Tööstuslik sõltumatus, ESG tingimused ja tegevuse tõhusus

134. rõhutab, et droonide ja C-UASi arendamiseks ja tootmiseks rahaliste vahendite eraldamine peaks põhinema üksnes tõhususe, turvalisuse, vastupidavuse ja operatiivse tulemuslikkuse kriteeriumidel;

135. nõuab varuosade, modulaarse parandatavuse ja mootorite kiire asendamise suutlikkuse esiletõstmist, et tagada seadmete jätkuv toimimine lahingutingimustes; rõhutab vajadust sidusa tööstus- ja tarneahelapoliitika järele, mis motiveeriks Euroopa tööstust tootma skaleeritavaid ja hõlpsasti parandatavaid süsteeme, säilitades samal ajal kriitilise tähtsusega komponentide piisavad varud; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid kõrvaldaksid hangete kitsaskohad, mis takistavad olulise kaitseotstarbelise varustuse õigeaegset tootmist ja kasutuselevõttu;

Tootmiskindlus ja droone käsitlev üldine ELi määrus

136. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid pööraksid põhitähelepanu ELi relvafirmade ja Euroopa kaitsetööstuse rajatiste tugevdamisele ja kaitsmisele, et vähendada võimalike hübriid- või otseste drooniohtude mõju nende tootmisliinidele;

137. kutsub komisjoni üles esitama ELi droonipaketi ettepaneku, milles keskendutakse drooni- ja droonitõrjesüsteemidele ning abivõimetele ning mis sisaldaks strateegiat olemasolevate vahendite kasutamiseks, et stimuleerida teadus- ja arendustegevust ning kriitilise tähtsusega tarneahelate lokaliseerimist ning regulatsiooni droonide kasutamise kohta tsiviil- ja sõjalises kontekstis, mis sobib praeguse ohustsenaariumiga;

138. nõuab suuremaid investeeringuid, mis keskenduvad järgmise põlvkonna digitehnoloogia integreerimisele drooni- ja droonitõrjesüsteemidesse, et suurendada nende vastupanuvõimet, skaleeritavust ja tõhusust;

139. nõuab, et kõigis liikmesriikides ühtlustataks UASi rünnakutes kasutamise reegleid, sealhulgas ekspordikontrolli ja õigusraamistikke, tagades täieliku kooskõla rahvusvahelise humanitaarõigusega;

Põhimaterjalide töökava

140. kutsub komisjoni üles koostama töökava, et soetada lõhkeaine, kütuse, sütikute, süsinikraamide, elektroonika, mootorite, mikrokiipide ning muude UASi, USV ja UUV arendamiseks oluliste materjalide strateegilised varud ja laovarud, vähendades sõltuvust kolmandatest riikidest ning suurendades EKTTB vastupidavust;

141. rõhutab, et neid varusid tuleks hallata koostöös NATOga, et tagada koostegutsemisvõime ja vältida varude dubleerimist;

142. rõhutab, kui oluline on droonide jaoks uus juhtmepõhine juhtimistehnoloogia, mis on mõeldud häirete ja elektroonilise võitluse ohjamiseks;

143. kutsub Euroopa ettevõtjaid üles tootma neid kiudoptilise ühendusega kaableid ELis või mõnes NATO riigis, et vältida läbipaistmatuid tehnoloogiaid ja tugevdada droonide tehnoloogiliste komponentide ohutust;

ELi rahastamispaketid – mitmeaastane finantsraamistik, SAFE, ReArm jne

Strateegiline rahastamine ja ELi rahastamispaketid

144. rõhutab vajadust tagada praeguste vahendite ja järgmise mitmeaastase finantsraamistiku abil droonidega seotud kaitseinnovatsiooni, oskuste, sertifitseerimisstandardite, katsetamis- ja koolitustaristu kestliku arengu kogu liidus;

145. nõuab, et Ukraina juurdepääsu SAFE-mehhanismile kasutataks selleks, et hõlmata investeeringuid Ukraina UAS-võime arendamisse;

146. nõuab, et kiiresti võetaks vastu kaitsevalmiduse koondpakett, mille

komisjon esitas 2025. aasta juunis ning mille eesmärk on vähendada kaitsevaldkonna ettevõtjate, organisatsioonide ja liikmesriikide haldus- ja bürokraatlikku koormust (nt lubade andmine) ning kitsaskohti (nt juurdepääs rahastamisele), hõlbustades sel viisil uuenduslike droonilahenduste väljatöötamist ja tootmist;

147. kutsub komisjoni üles kasutama selliseid rahastamisprogramme nagu SAFE, et rõhutada vajadust selle järele, et ELi riigid arendaksid oma droonitööstust, ning soovitab liikmesriikidel pöörata sellele vajadusele tähelepanu ja omistada sellele tähtsust, mida see väärib;

Kaitserahastute ja investeerimisraamistike vastavusse viimine

148. rõhutab C-UASi tehnoloogilise suutlikkuse elujõulisust; kutsub liikmesriike üles investeerima nõuetekohaselt nii droonivõimesse kui ka C-UAS-võimesse;

149. tuletab meelde, et droonidega seotud investeeringud tuleks viia kooskõlla kaitsesektori tööstuslikku baasi toetavate liidu õigusaktidega, sealhulgas asjakohasel juhul kriitiliste toormete määrusega, Euroopa kiibimäärusega[17], Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormiga (STEP) ja muude raamistikega, tagamaks, et kahesuguse kasutusega innovatsiooniga antakse sisuline panus tegevusvalmidusse;

150. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles lisama konkreetseid droonivõime eesmärke tulevasse ELi võimearendusplaani, mida jälgitakse kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise kaudu ja mida toetavad alalise struktureeritud koostöö (PESCO) projektid;

151. väljendab heameelt Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendi (SAFE) ja kaitsevaldkonna omakapitalirahastu kasutamise üle, et laiendada tootmist, kindlustada tarneahelaid ja toetada VKEde osalemist mehitamata süsteemide sektoris;

152. julgustab komisjoni tugevdama Euroopa Kaitsefondi hindamissüsteemi, soosides rahvusvahelisi konsortsiume, ühiseid platvorme ja ELi päritolu komponentide suurt sisaldust; rõhutab, et sellised meetmed on hädavajalikud nõudluse tugevdamiseks, vastupanuvõime ja Euroopa autonoomsete droonide võime suurendamiseks; toetab suveräänsuse indeksi väljatöötamist, et mõõta ja stimuleerida sõltuvuse vähendamist ELi-välistest allikatest kogu droonide väärtusahelas;

---

17 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/1781, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pooljuhiökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2021/694 (kiibimäärus) (ELT L 229, 18.9.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1781/oj).

Valitsemine ja subsidiaarsus fondide haldamisel

153. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ELi kaitseprojektide haldamisse kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;

Tarneahelate tugevdamine

Tootmise tagasitoomine ja tööstuse lokaliseerimine

154. julgustab liikmesriike seadma esikohale kriitilise tähtsusega komponentide kodumaine tootmine, tehes seda järgmiste meetmete abil:

    a) liikmesriikide harjadeta alalisvoolumootorite, liitiumioonakude, pooljuhtide ja elektrooptiliste andurite tootmisrajatiste kaasrahastamine avaliku ja erasektori partnerluste kaudu;

    b) liikmesriikide tagatud toetuste ja maksusoodustuste pakkumine ettevõtetele, kes soovivad tootmist ELis lokaliseerida, ning selle ELi tasandil koordineerimise kindlustamine, et tagada maksimaalne tõhusus ja leevendada konkurentsimoonutusi siseturul;

    c) Euroopa kiibimääruse rakendamine eesmärgiga seada pooljuhtidele strateegilise rahastamise eraldamisel esikohale kaitserakendused;

155. rõhutab vajadust kogu ELi hõlmavate jõupingutuste järele, et tagada usaldusväärne juurdepääs kriitilisele toormele, nagu liitium, haruldasest muldmetallist magnetid ja pooljuhid, ning investeerida kõrgjõudlusega akudesse, anduritesse ja turvalisse andmesidesse;

156. nõuab strateegiliste partneritega sõlmitavate ühiste julgeolekulepingute laiendamist, et tugevdada tarneahela vastupanuvõimet ja vastastikust juurdepääsu strateegilisele tehnoloogiale;

Mitmekesistamine ja strateegiline liiasus

157. nõuab, et loodaks duplitseeritud ja mitmekesised tarneahelad, mis

    a) soodustavad kriitiliste tähtsusega droonikomponentide kahest allikast hankimise strateegiaid mitmes ELi liikmesriigis ja sarnaselt meelestatud riikides;

    b) toetavad haruldaste muldmetallide omamaiseid kaevandamis- ja rafineerimispüüdlusi kriitiliste toormete määruse alusel, suurendades samal ajal liitium-, koobalt- ja neodüümmagnetite ringlussevõtu suutlikkust;

    c) loovad kriitilise tähtsusega droonikomponentide hädaolukorra

varud geopoliitiliste tarnehäirete korral kasutamiseks;

d) tagavad droonide tootmise detsentraliseerimise kogu ELis, et piirata tarneahela riske ja suurendada droonide tarnekindlust;

Tööjõud, standardid ja kestlikud partnerlused

158. rõhutab vajadust investeerida tööjõusse ja tootmistaristusse järgmiste meetmete abil:

a) avatud arhitektuuri ja liideste standardimine koostegutsemisvõime tagamiseks;

b) kõigi ELi rahastatavate droonisüsteemide puhul avatud modulaarsete standardite kehtestamine, et võimaldada mitmelt tarnijalt hangitud isehäälestuvate komponentide (nt andurid, raadiod) vahetamist, ning tegevuse kooskõlastamine NATOga, et ühtlustada standardeid ja koostegutsemisvõimega seotud vajadusi;

159. tuletab meelde Gröönimaa peaministri Jens-Frederik Nielseni 8. oktoobri 2025. aasta kõnet Euroopa Parlamendile ning rõhutab ELi ja Gröönimaa tihedama koostöö arendamise strateegilist ulatust, et Euroopa ettevõtted saaksid partnerluses Gröönimaa valitsusega kestlike tavade alusel juurdepääsu toorainetele;

Katserajatised ja ELi-sisene koolitus

Katsetamistaristu ja õigusnormide lihtsustamine

160. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tunnistama droonide katsetamise ja uute tehnoloogiaarenduste tähtsust suurtes avatud ruumides, et tagada selliste uuenduste ohutus, tõhusus ja tulemuslikkus; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid vähendaksid tarbetut bürokraatiat ja halduskoormust, ühtlustades katsemenetlusi ning hõlbustades kujunemisjärgus droonitehnoloogiate kiiret kasutuselevõttu ja hindamist;

161. toetab ühisalgatusi, et tagada kiire juurdepääs katsetamistaristule, reformides aegunud regulatiivseid tõkkeid või tellides katsetamise allhanke korras, et võimaldada katseid tingimustes, mis sarnanevad tegevuskeskkonnaga;

162. tunnistab, et UASi katsetamisnõuded seoses elektroonilise võitluse, pikamaalendude ja mittestandardsete sagedustega kujutavad endast liikmesriikide relvajõudude kvalitatiivse sõjalise eelise saavutamist takistavat asjaolu, ning julgustab kehtestama parema juurdepääsu UAS-võime tõendatud novaatoritele, et tagada nende sage ja lihtne juurdepääs katsetamisaladele;

Innovatsiooniüksused ja tehisintellektipõhine koolitus

163. julgustab liikmesriike toetama alalisi innovatsiooniüksusi ja riiklike julgeolekuteenistuste koolitusi, mille raames katsetatakse kommertstehnoloogiaid tegelikes tegevuskeskkondades ja lõppkasutajate poolt;

164. kutsub Euroopa Liidu sõjalist staapi ja Euroopa Kaitseagentuuri üles tagama tehisintellektil põhinevate UASide ühiskoolitus liikmesriikide vahel ning toetama tehisintellektil põhinevate UASide hankimist, et neid saaks asjakohastes tingimustes treenida ja operatiivselt katsetada, kontrollimaks, kas need toimivad reaalses olukorras tõhusalt;

Ühispolügoonid, integratsioon ja koostalitlusvõime

165. julgustab liikmesriike tegema koostööd selliste NATO innovatsioonipiirkondade ühisel loomisel, kus relvajõud ja müüjad saavad aasta ringi katsetada;

166. teeb ettepaneku luua ELi mehhanism valitud mehitamata õhusõidukite süsteemide ja mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje, sealhulgas kübersõja ja elektroonilise võitluse ning jõukasutusreeglite stsenaariumide integreerimiseks ja koostegutsemisvõime katsetamiseks, luues pigem kontrollitud integratsiooniprofiile kui tehnilisi demonstratsioone;

167. kutsub komisjoni üles lisama oma kestlike investeeringute hõlbustamise lepingute raamistikku vajaduse, et Euroopa droonitööstus ja liikmesriigid tagaksid UASi arendamiseks oluliste materjalide ja komponentide piisavad varud;

Sertifitseerimine

168. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles töötama kõigis liikmesriikides välja käitajate mitmekeelse ja standarditud sertifitseerimise;

169. julgustab rakendama modulaarseid süsteemiarhitektuure, et komponente (nt kandevõimet, raadioid ja kaameraid) saaks uuendada sõltumatult, ilma et platvormi peaks täielikult ümber sertifitseerima;

Standardimine

Tehnoloogilised standardid, modulaarsus ja digitaalne integratsioon

170. kutsub Euroopa Kaitsefondi üles institutsionaliseerima oma teadus- ja arendustegevuse protsessid, kiire prototüüpimise, modulaarse disaini ja digitaalmaailmas hästi orienteeruva juhtimis- ja kontrollisüsteemi standardina kõigis arengumudelites;

171. kutsub komisjoni üles tagama, et tulevased eeskirjad võimaldaksid droonide ohutut, turvalist ja skaleeritavat integreerimist, milles

keskendutakse küberturvalisusele, tõrkekindlatele süsteemidele ja kahesuguse kasutusega standardimisele;

172. julgustab võtma UASi puhul kasutusele lähenemisviisi, mille puhul eelistatakse esmalt olemasolevaid turul pakutavaid tooteid (*Commercial First Approach*) ja seatakse esikohale otse kaubanduslikelt pakkujatelt hankimine, et katsetada uusi soetamismudeleid, mida saab hiljem laiendada teistesse võime valdkondadesse;

173. nõuab, et UASi sihtotstarbelise rahastamise puhul seataks tingimuseks laiaulatuslikud missioonidega kooskõlas olevad kategooriad, et probleeme saaks kiiresti lahendada ja toetada kaubanduslikku innovatsiooni;

174. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles käivitama ühtse digiplatvormi, et hallata läbivat koostööd kaubandussektoriga, võimaldades reaalajas teabevahetust, ettepanekute jälgimist ja edusammude seiret;

Koostalitlusvõime ja tegevusraamistikud

175. märgib mehitamata süsteemide kiire avastamise, päritolu tuvastamise ja neutraliseerimise võime kriitilist tähtsust ning nõuab ühist ELi raamistikku piiriüleseks andmete jagamiseks, koostalitlusvõimelist olukorrateadlikkust ja ühiseid suunamisprotokolle, et sissetunge ennetada ja neile reageerida; rõhutab, et selline koostöö peaks hõlmama andurite ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi ühiseid standardeid, vajaduse korral koordineeritud hankeid ning mehhanisme turvaliseks reaalajas toimuvaks telemeetria ja intsidendi ettekannete vahetamiseks, et võimaldada koordineeritud tegevust kõigis liikmesriikides ja NATO Euroopa liikmetega; rõhutab vajadust luua kogu ELi hõlmav koostalitlusstandard, kehtestades Euroopa Kaitsefondist rahastatavate programmide raames C-UASi süsteemidele avatud modulaarsed standardid, et tagada isehäälestuvate komponentide ühilduvus ja vähendada seotust müüjaga; märgib ära, kui oluline on standardida I–III klassi droonide käitamisnõuded kogu ELis, et võimaldada ühisoste ja koostegutsemisvõimet, tuginedes võimepõhisele liigitusele, milles võetakse arvesse erineva kasutusotstarbega, elektroonilise võitluse vahendeid ja tehisintellekti abil toimivat ohu tuvastamist kasutavate droonide käitamisstandardeid;

Õigusnormide ajakohastamine ja lennundusohutus

176. nõuab lennunduse õigusraamistiku ajakohastamist, et tagada lennundusohutus, pidades silmas droonide ja droonitõrjetaristu üha laiemat kasutuselevõttu;

Tehisintellekt

Tehnoloogia areng ja strateegiline tähtsus

177. kutsub komisjoni üles tunnustama kujunemisjärgus tehnoloogiate strateegilist tähtsust Euroopa droonitööstuse jaoks ja neid tehnoloogiaid veelgi edendama, eelkõige tehisintellekti valdkonnas; tuletab meelde operatsiooni „Ämblikuvõrk“ ja Ukraina droonides kasutatud tehnoloogiat, mis võimaldas neil mehitamata süsteemidel sõjalisi sihtmärke iseseisvalt tuvastada ja rünnata; julgustab Euroopa Kaitsefondi jätkama selliste programmide nagu AIR-D-EPE toetamist ja edasiarendamist, et edendada tehisintellektil põhinevate lahenduste uurimist, katsetamist ja kasutuselevõttu droonide autonoomseks käitamiseks ja navigeerimiseks;

178. soovitab lisaks töötada välja skaleeritavad juhtimisalgoritmid, millega katsetatakse parvestrateegiaid ja sünteesitakse keskkondi;

Operatiivtegevuse areng ja kujunevad riskid

179. tunnistab, kui kiiresti arenevad droonid tehisintellekti algoritmide integreerimisel reaalajas otsuste tegemiseks, takistuste vältimiseks ja missioonide optimeerimiseks, võimaldades suuremat autonoomiat, täpsust ja paindlikkust; tunnistab ka seda, et kui täielikult autonoomsed droonid on lahinguväljal kasutusele võetud, muudab see olukorra kõigi tasandite sõjalise ja tsiviilhädaolukorra plaanijate jaoks märkimisväärselt keerulisemaks, riskides veelgi suurendada UASiga seotud ohte, nagu täielikult autonoomsed drooniparved, süvarünnakud ja sihilikud tapmised;

Valitsemine, eetika ja rahvusvaheline õigus

180. kutsub liikmesriike üles tagama, et uute sõjapidamissüsteemide, sealhulgas autonoomse võimega droonide arendamist ja kasutuselevõttu reguleeritaks rangelt rahvusvahelise õiguse, sealhulgas rahvusvahelise humanitaarõiguse alusel ning tuginedes inimese osaluse põhimõttele, et tagada tegelik inimkontroll surmava jõu üle;

Suunatud energiat kasutavad relvad

181. julgustab eelisjärjekorras tegelema tahkete akude arendamise ja tootmisega, mis on järgmise põlvkonna drooni- ja kaitsetehnoloogia arengut võimaldav peamine tegur;

182. märgib, et nende ajude energiatihedus on suurem, eluiga pikem ja laadimiskiirus kiirem; rõhutab, et nende mittesüttivad tahked elektrolüüdid suurendavad märkimisväärselt ohutust ja vähendavad tule- või plahvatusohtu, mistõttu on tahked akud ELi tehnoloogilise autonoomia ja tegevuskerksuse tugevdamiseks väga olulised;

183. kutsub komisjoni, Euroopa Kaitseagentuuri ja Euroopa Kaitsefondi üles pöörama tähelepanu täiustatud elektroonilise võitluse

süsteemide ja suunatud energiat kasutavate relvatehnoloogiate valdkonnas elluviidavale teadus- ja arendustegevusele, mille eesmärk on võidelda liikmesriikide vastu suunatud võimalike hübriidohtude ja droonirünnakute vastu;

184. nõuab lisaks, et edendataks selliste tõrjetehnoloogiate ja kaitsemeetmete väljatöötamist, mis on võimelised leevendama kõnealuste suunatud energiat kasutavate relvade mõju;

Kihtlisandustootmine

185. julgustab liikmesriike veel uurima odavaid võimalusi, sealhulgas kihtlisandustootmist, ning nõuab Euroopa Kaitsefondi teadus- ja arendustegevuse rahastamist UASi lõhkepeade suutlikkuse arendamiseks, mille eesmärk on luua uued lõhkepead ja uus keemia lõhkepeade jaoks, mis on keskendunud relva ja sihtmärgi täpse vastavuse saavutamisele;

Oskuste arendamine

186. tunnistab ELi kaitseinnovatsiooni kava ärikiirendi rolli drooni- ja C-UAS-võime arendamisel ja kasutuselevõtu lihtsustamisel kõigis liikmesriikides kiire prototüüpide loomise, ühise katsetamise ja uue tehnoloogia kiire sertifitseerimise kaudu, et pidada sammu lahinguvälja muutuvate nõuetega;

187. nõuab, et ELi kaitseinnovatsiooni kavaga laiendataks eluslaborite tegevust vähemalt kolmes liikmesriigis, kaasates Ukraina assotsieerunud partnerina;

188. kutsub komisjoni üles käivitama avaliku hariduskampaania tehnoloogia vastutustundliku kasutamise kohta kaitse, tsiviilkaitse ja õigusliku vastutuse mehhanismide valdkonnas, et suurendada legitiimsust ja tagada poliitiline toetus droonide kasutamise laiendamisele;

189. nõuab, et kõigis liikmesriikides rakendataks õpilaste koolitusprogramme, mida koordineeritakse NATO ja Euroopa Kaitseagentuuriga, et toetada droonide lennutamise alast haridust, sealhulgas tehnilisi oskusi ja inseneriteadmisi, ning edendada avalikku huvi;

190. julgustab liikmesriike, Ukrainat ja komisjoni töötama välja ja rakendama meetmeid, mille eesmärk on parandada droonide, sealhulgas nii tarkvara- kui ka riistvarakomponentide arendamiseks ja käitamiseks vajalikke oskusi ning meelitada ligi talente muudest süvatehnoloogia sektoritest, ning samuti toetada selliste kohanemisvõimeliste meeskondade loomist, kes on võimelised asjaomast tarkvara projekteerima, tootma ja programmeerima; rõhutab, et see peaks hõlmama matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria valdkonna haridusalgatusi, nagu drooniehituse õpikojad,

veebiseminarid ja häkatonid, et inimesi droonide ehitamise ja käitamise teemal koolitada; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni juba tehtud algatuste üle, nagu EUDISe häkatonid ja BraveTechEU, mille eesmärk on hõlbustada uuenduslike kaitselahenduste väljatöötamist ja edendada sidusrühmade koostööd;

Parimad tavad ja doktriin

Heidutus- ja kaitsepositsioon ning artikli 42 lõige 7

191. kutsub kõige suurema surve all olevaid liikmesriike üles võtma vastu strateegilised arengukavad ja investeerimisraamistikud ning määrama kindlaks strateegilised programmid ja projektid, mille eesmärk on arendada välja ning tagada oma territooriumil ulatuslik drooni- ja C-UAS-võime, mis hõlmab kogu olelustsüklit alates teadus- ja arendustegevusest, katsetamisest ja sertifitseerimisest kuni tootmise, kasutuselevõtu ja koolituseni; rõhutab, et selliseid jõupingutusi tuleks vajaduse korral toetada ELi vahendite kaudu, nagu Euroopa Kaitsefond, Euroopa kaitsetööstuse programm ja ELi kiirsiirmisvõime;

192. rõhutab, et need meetmed on olulised, et tagada piisav, koordineeritud ja õigeaegne reageerimine muutuvatele hübriidsetele ja tavapärastele julgeolekuprobleemidele, millega Euroopa kokku puutub, eriti idas ja lõunas paiknevates äärepiirkondades;

193. nõuab droonitõrjevõime arendamisel kogu ELis kohandatud riskipõhise lähenemisviisi rakendamist, milles võetakse arvesse mitmesuguseid operatiivseid vajadusi; märgib, et samal ajal kui idatiib vajab aktiivsete droonitõrjemeetmete ja ründavate täppislöökide kombinatsiooni, et sissetungikatse korral maapealseid ohte tõrjuda ja ära hoida, võivad teistel liikmesriikidel, sealhulgas Vahemere-äärsetel riikidel, olla erinevad võimearenduse prioriteedid; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tagaksid koormuse jagamise; palub komisjonil hinnata sõjaliste võimete pakette vastavalt piirkondlikele ohuprofiilidele, et suurendada nii tõhusust kui ka rakendamise kiirust, kahjustamata seejuures Euroopa üldist koostegutsemisvõimet;

194. kutsub liikmesriike üles olema valmis alustama ELi lepingu artikli 42 lõike 7 rakendamist, kui agressiivseid aktsioone saab pidada relvastatud rünnakuks või kui nende abil valmistatakse ette peatset rünnakut;

195. nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid määraksid kindlaks tegevuskorra ja -mehhanismid juhuks, kui liikmesriik aktiveerib ELi lepingu artikli 42 lõike 7;

196. rõhutab, et selline aktiveerimine peaks käivitama ELi ühise reageerimise mehhanismi, sealhulgas koordineeritud kaitsemeetmed, luureandmete kiire vahetamise, vastastikuse abi ja ühtse

strateegilise teabevahetuse, et tagada heidutus, solidaarsus ja üldsuse vastupanuvõime kogu ELis;

197. palub komisjoni asepresidendil ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal esitada konkreetsed kavad ELi lepingu artikli 42 lõike 7 rakendamiseks vastastikuse abi osas, sealhulgas drooniohtudele reageerimise kontekstis, tagades solidaarsuse liikmesriikide vahel, eelkõige nende liikmesriikide puhul, kelle geograafiline asukoht seab nad silmitsi otseste ohtude ja probleemidega;

198. toetab NATO jõupingutusi tugevdada Euroopa heidutus- ja kaitsepositsiooni ELi idapiiril, sealhulgas operatsiooni „Eastern Sentry“ käivitamise ja kõigi selle raames võetavate meetmete väljatöötamisega; julgustab tegema heidutusalaseid jõupingutusi tihedas koostöös NATO ja partnerriikidega ning kutsub ELi üles tagama, et ükski ELi liikmesriik ei jääks ELi ja NATO sihtotstarbelisest kaitse- ja julgeolekukoostööst kõrvale;

Drooniakadeemia

199. kutsub komisjoni, Euroopa Kaitseagentuuri ja liikmesriike üles käivitama Euroopa kaitseotstarbelise drooniakadeemia inseneride, kaugpilootide ja tehnikute ning juhtimisstruktuuridesse kuuluvate otsustajate koolitamiseks; nõuab, et akadeemia saaks koostöös tööstuse ja juhtivate tehnikaülikoolidega pakkuda ühiseid teaduskraade, kutseõpet ja käitajate sertifitseerimist; rõhutab vajadust lisada kohustuslikud moodulid tehisintellekti, robootika, elektroonilise võitluse, vägede kaitse ja kübervastupidavusvõime teemal, et vastata operatsioonistandarditele;

200. nõuab spetsiaalsete koolitusüksuste loomist uurimisinstituutides, tehnikaülikoolides ja sõjaväeakadeemiates, et koordineerida droonidega seotud koolitusprogramme omavahel, ülikoolidega ning ELi ja NATO liikmesriikide vahel, tagades õppekavade raames parimate tavade vahetamise ja koostegutsemisvõime, mis hõlmab keskendumist elanikukaitse moodulitele ja kahesuguse kasutusega rakendustele;

Detsentraliseerimine

201. julgustab looma Euroopa Kaitseagentuuris ELi drooni- ja droonitõrje innovatsioonimehhanismi, et tagada ründe- ja kaitsevõime pidev ühine arendamine; rõhutab, et selline ahel suurendaks Euroopa vastupanuvõimet asümmeetrilistele ohtudele, tagades samal ajal, et eetika-, õigus- ja tegevusstandardid arenevad paralleelselt tehnoloogilise innovatsiooniga;

202. rõhutab, et sõltuvus üksnes suurtest tsentraliseeritud tootmisrajatistest suurendab haavatavust strateegiliste streikide ja tarnehäirete suhtes; märgib, et detsentraliseeritud tootmismudelid,

näiteks Ukrainas välja töötatud mudelid, on sõjaolukorras tõestanud oma võimet suurendada tegevuskerksust, kõrvaldades nõrku lülisid;

203. julgustab töötama välja riiklikke ja ELi poliitikameetmeid, mis toetavad kombineeritud tööstuslikku lähenemisviisi, ühendades kaitsetööstuse tegevtootjate strateegilise suutlikkuse paindlike ja väikesemahuliste tootmisklastrite, VKEde võrgustike ning tsiviil-sõjalise koostööga, mis võimaldab kiiret kohalikku tootmist, modulaarseid tarneahelaid, geograafiliselt hajutatud hooldust ja kiireid kohapealseid remonditöid, mis täiendavad suuremahulisi tööstusprogramme;

204. rõhutab, et ELi rahastamisvahendites ja kaitsealastes rahastamismehhanismides, sealhulgas Euroopa Kaitsefondis ja Euroopa kaitsetööstuse programmis, tuleks selliseid detsentraliseeritud ja hübriidmudeleid rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja projektitoe kavandamisel arvesse võtta, tagades, et paindlikkus, vastupanuvõime ja skaleeritavus oleksid tööstussuutlikkusega võrdselt väärtustatud;

205. tuletab meelde Euroopa Kontrollikoja järeldust, milles leiti, et komisjon ei olnud enne rahastusvooru käivitamist koostanud usaldusväärset vajaduste hinnangut ega määranud kindlaks taristu puudujääke; nõuab seetõttu tungivalt, et Euroopa ühendamise rahastu raames tehtavad tulevased vajaduste analüüsid hõlmaksid sõnaselgelt droonidega seotud transpordisõlmi, energia- ja siderajatisi, tagamaks, et kahesuguse kasutusega taristut kavandatakse pigem tõendite kui ajutiste kriteeriumide alusel;

Doktriini kooskõlastamine ja nõudluse koondamine

206. ergutab doktriini kiiret kooskõlastamist ja drooninõudluse koondamist koos Ukrainaga, et ühtlustada droonide arendamist ja integreerimist;

207. nõuab Ukrainaga tehtava kaitsekoostöö märkimisväärset tõhustamist, eelkõige seoses droonitehnoloogia ja tõrjemeetmetega, sealhulgas liikmesriikide ja Ukraina tööstuskoostöö tõhustamise kaudu;

208. rõhutab, et suutlikkuse õigeaegseks saavutamiseks tuleb hankemenetlusi kiirendada ja lihtsustada hoolimata mehitamata süsteemide valdkonna äärmiselt lühikestest tehnoloogilistest tsüklitest, mis nõuavad pidevat innovatsiooni ja kohanemist;

209. rõhutab, et koostöö ja kogemuste vahetamine Ukrainaga on väga oluline, kuid rõhutab ka seda, et doktriinide kooskõlastamisel tuleks arvesse võtta iga liikmesriigi erinevat operatiivolukorda ja kaitsestruktuure;

Alaline struktureeritud koostöö (PESCO)

210. nõuab, et PESCO raames töötataks välja kogu ELi hõlmav droonivõime tegevuskava, et ühtlustada riikide eelarveid ja vähendada kattuvust;

211. väljendab heameelt selliste ELi juhtprojektide üle nagu Eurodrone, INTERACT, kuuenda laine PESCO jõupingutused, Euroopa Kaitseagentuuri parvrobootika näidisprojektid ja U-space'i/SESARi raamistikud, mis on Euroopa drooniökosüsteemi olulised alustalad; rõhutab nende rolli tulevaste võimete loomisel ning kutsub liikmesriike üles suurendama ühist arendustegevust, koondama jõupingutusi ja pidama sammu tekkivate ohtudega;

212. märgib, et koostöövõime arendamise programmid, mille eesmärk on leida tõhusad ja kulutõhusad C-UASi lahendused, on juba käivitatud Euroopa Kaitsefondi (JEY-CUAS ja E-CUAS) ning PESCO (C-UAS) raames;

213. nõuab nende programmide läbivaatamist, et tagada nende eesmärkide ja oodatavate tulemuste vastavus droonisõja uuele olukorrale, eelkõige Ukraina sõjast saadud õppetundidele;

214. rõhutab, et soovitud tulemuste saavutamiseks tuleb tipptasemel C-UASi tehnoloogiate arendamise projekte piisavalt rahastada kõigis etappides alates teadus- ja arendustegevusest kuni industrialiseerimise ja hangeteni;

215. tunnustab ühiste Euroopa UAS-platvormide (nt keskmise lennukõrguse ja pika välbaga Euroopa kaugjuhitava õhusõiduki süsteem ehk Eurodrone) või võimalike mehitamata õhusõidukite tõrje seadmete (nt elektroonilise õhurünnaku seade) arendamist alalise struktureeritud koostöö raames Euroopa kaitsekoostöö tipptasemel projektidena; julgustab uurima sarnaseid kaitseprojekte, nagu meredroonid, kaasaskantavad droonitõrjeseadmed või integreeritud elektroonilise võitluse moodulid;

216. taunib Eurodrone'i projektiga seotud viivitusi;

217. nõuab Euroopa Kaitseagentuuri ja programmi „Euroopa horisont" vahelist sügavamat koostööd, et edendada kahesuguse kasutuse valdkonna innovatsiooni ja programmide arendamist;

Laovarud

218. nõuab terviklike süsteemide asemel droonikomponentide ja kriitilise tähtsusega toorainete varude soetamist kõigis liikmesriikides ning selliste lävesiirdud remondi- ja taastamiskeskuste loomist, mis paiknevad koos NATO ladudega, et tagada ajakohastatud komponentide pidev tegevusvalmidus ja kiire rotatsioon; nõuab tungivalt, et komisjon integreeriks need jõupingutused üldisesse toorainestrateegiasse, millega kindlustatakse tarneahelad, vähendades strateegilist sõltuvust Hiinast kui olulisest tooraine ja

mineraalide tarnijast;

219. rõhutab, et kriitilise tähtsusega komponentide, näiteks mootorite, akude ja pooljuhtide tarneahela häired on piiranud Euroopa VKEde suutlikkust anda mõjus panus ELi kaitsesektori tööstusbaasi; nõuab, et loodaks komponentide varudele juurdepääsu (*Component Stockpile Access*) mehhanism, mis võimaldaks Euroopa Kaitseagentuuri ja liikmesriikide poolt sertifitseeritud VKEdel võtta selliseid komponente ELi strateegilistest varudest kokkulepitud hindadega ja tagastada need samaväärsete komponentidena, kui tootmismaht on kasvanud; rõhutab, et nendele laovarudele peaksid juurde pääsema ka Ukraina;

220. märgib, et see lähenemisviis on täielikult kooskõlas algatuse „ReArm Europe“ ja Euroopa kiibimääruse eesmärkidega, tugevdades kogu ELis tööstuse valmisolekut ja vastupanuvõimet;

221. märgib, et sõda Ukrainas on näidanud mehitamata süsteemide valdkonnas äärmiselt lühikesi tehnoloogilisi tsükleid, mille toimimiseks on vaja rakendada pidevat innovatsiooni ja kohandamist; rõhutab, et koostöö ja kogemuste vahetamine Ukrainaga on väga oluline, kuid rõhutab ka seda, et doktriinide kooskõlastamisel tuleks arvesse võtta iga liikmesriigi erinevat operatiivolukorda ja kaitsestruktuure;

222. nõuab vahetatavate komponentidega moodulsüsteemide väljatöötamist, et pidada sammu masstoodanguna toodetud droonide kiirete innovatsioonitsüklitega ja kohaneda õhukaitsenõuete pideva arenguga intensiivsetes hädaolukordades;

223. rõhutab siiski, et sellise valmisoleku ja varude loomise suutlikkuse säilitamine toob tööstusele kaasa märkimisväärseid kulusid ning et ettevõtjad tõenäoliselt ei hoia kriitilise tähtsusega komponentide varusid ilma selgete riiklike suuniste ja rahalise toetuseta; teeb ettepaneku, et riiklikud tarnekindluse tagamise ametid võiksid tegutseda oluliste komponentide importijate ja hulgimüüjatena, tagades seeläbi varude piisava taseme, võimaldades varude korrapärast ringlust ja leevendades üksikute ettevõtjate rahalist koormust; rõhutab, et see mudel eeldaks avaliku ja erasektori koordineeritud partnerlust ning sihtotstarbelisi rahastamismehhanisme nii riiklikul kui ka ELi tasandil, et tagada vastupanuvõime ja tarnete järjepidevus;

224. nõuab pangalaenukõlblikkuse vahendite loomist, et suurendada kaitsevaldkonna rahastamise tõhusust, avaldades Euroopa Investeerimispanga / Euroopa Kaitsefondi laenupaketi standardvormid, sealhulgas vahe-eesmärkide ajakavad, garantiitingimused ja intellektuaalomandi klauslid, et vähendada õiguslikke vastuolusid liikmesriikide pankadega, kes osalevad kaitsevaldkonnaga seotud krediidiliinide jaotamises;

225. kutsub komisjoni üles lisama oma kestlike investeeringute hõlbustamise lepingute raamistikku meetmed selleks, et Euroopa droonitööstus ja liikmesriigid tagaksid UASi arendamiseks oluliste materjalide ja komponentide piisavad varud;

226. nõuab tungivalt, et komisjon integreeriks need jõupingutused üldisesse toorainestrateegiasse, millega kindlustatakse tarneahelad, vähendades strateegilist sõltuvust Hiinast, ning soovitab liikmesriikidel kaitsta droonide tarnekindlust, määrates kindlaks kriitilise tähtsusega komponendid ja pädevused, mis tuleb hankida kohapealt;

Euroopa Kaitseagentuuri sihtotstarbeline eelarve

227. palub, et Euroopa Ülemkogu annaks Euroopa Kaitseagentuurile volitused luua UASi jaoks sihtotstarbeline ja paindlik eelarve, mis hõlmab süsteemi võimet kogu olelusringi jooksul, sealhulgas teadus- ja arendustegevust, prototüüpide loomist, koolitust, kasutamist ja hooldust, koos paindlike nõuete ja assigneeringutega, et kiirendada süsteemi omandamist ja kasutamist;

228. leiab, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur võiks olla kasulik vahend UASi arendamiseks, kuna see hõlmab süsteemi võimet kogu olelusringi jooksul, kiirendades asjakohaste võimete omandamist või tootmist ja nende kättesaadavust;

229. kutsub komisjoni, komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ja liikmesriike üles kehtestama NATOga konsulteerides sihtotstarbelisi ELi ja NATO rahastamisliine UASi lahinguüksuste kiireks hankimiseks, koolitamiseks, ülalpidamiseks ja varuosade tagamiseks;

Tuvastussüsteemid eesliiniriikides

230. on seisukohal, et Venemaa droonide arvukad sissetungid paljude liikmesriikide õhuruumi näitavad, et EL ei ole enam pelgalt ohus, vaid seda provotseeritakse;

231. usub, et hävituslennukite või sõjadroonide lendamine suveräänses õhuruumis ei ole hübriidakt, vaid suveräänsuse tahtlik rikkumine;

232. kutsub ELi ja liikmesriike üles arendama suutlikkust selliseid rünnakuid ära hoida, kiiresti avastada, omistada, rünnakud tõkestada ja olla valmis need neutraliseerima;

233. soovitab liikmesriikidel, eriti eesliiniriikidel, märkimisväärselt ajakohastada raketi- ja droonistardi avastussüsteeme või võtta kasutusele uued kõnealused süsteemid, mis võivad edastada teavet kogu ELis ja olla Euroopa mitmekihilise õhukaitsevõime kaitsekilp;

234. nõuab täielikku integreerimist NATO õhu- ja

kosmosekaitsestruktuuridega, et parandada koostegutsemisvõimet;

235. nõuab, et õhutõrjealgatuse European Sky Shield raames integreeritaks C-UAS-võime Euroopa integreeritud õhu- ja raketikaitse raamistiku laiemasse struktuuri, ning toetab kogu ELi hõlmavat varajase hoiatamise ja andmete jagamise võrgustikku, milles avastamistelemeetria ja stardiandmed integreeritakse ELi ja riiklike õhukaitse juhtimissüsteemidega;

236. tuletab meelde, et EL saab oma piire tõhusalt kaitsta ainult tervikliku 360 kraadi lähenemisviisiga;

237. nõuab droonitõrjemeetmete sihipärast ELi kaasrahastamist, et kaitsta eesliinil asuvates liikmesriikides elutähtsat energia- ja transporditaristut;

238. soovitab liikmesriikidel rakendada elutähtsa taristu, nagu energiasüsteemide, transpordisõlmede, telekommunikatsioonivõrkude ja kosmoseside segmentide põhi- ja mitmetasandilist C-UASi-põhist kaitset, mis rajaneb koostalitlusvõimelistel liidestel ja ühistel tehnilistel kirjeldustel, ühtlustatud intsidentidest teatamisel ja selgel tsiviil-sõjalisel koordineerimisel, mida toetab õiguslikult lubatud ja ohutult koordineeritud elektroonilise võitluse alane väljaõpe ja katsetamine;

Korrapäraste koolituste kaasrahastamine

239. soovitab kaasrahastada korrapärast koolitust ja tehnilise oskusteabe arendamist sisekaitseakadeemiate ja sõjaväekolledžite vahel Euroopa Kaitseagentuuri kaudu, koordineerides seda Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledžiga, mis toetab tehnilise suutlikkuse suurendamist ühiskoolituse kaudu, milles seatakse esikohale sellised põhivaldkonnad nagu inimese parvliidesed, parvluure algoritmid, servtöötlus, turvalised andmelingid, mitmeotstarbelised programmid/platvormid, tehisintellekti taktikalise arendamise katseplatvormide simulatsioon ning simulatsioonid, mis optimeerivad ohtude järjestamist ja relvade tõhusust, tagades, et selline tegevus on kooskõlas NATO koolitusstandarditega ning aitab kaasa Euroopa suurema ühisvõimekuse ja koostalitlusvõime eesmärkide saavutamisele, sealhulgas tehisintellekti, robootika ning lennundus- ja kosmosetehnoloogia kasutuselevõtule, et suurendada konkurentsivõimet;

C-UASi ühisõppused elanikukaitse planeerimise osana

240. soovitab integreerida C-UASi nii ühisõppustesse kui ka ELi tasandi elanikukaitse planeerimisse, pöörates erilist tähelepanu elutähtsale taristule, mis võimaldab politseil, lennujaamaasutustel ja energiasektori ettevõtjatel pääseda kogu ELis koolitusele ja tagada standarditud C-UAS-võime;

241. julgustab tööstuse osalusega katsetuste ja korduvate reaaltingimuste testide tugevdamist, et valideerida kiiresti uut droonitõrjetehnoloogiat ja uusi tegevuskontseptsioone;

242. julgustab liikmesriike seadma prioriteediks juhtimis- ja kontrollisüsteemi integreerimist esmareageerijate, tsiviilkaitse ja UASi kaitse doktriini, et tagada võimalikult suures ulatuses tsiviilvalmisoleku, varjendite, varajase hoiatamise ja tehnoloogilise integratsiooni optimeerimine;

243. on seisukohal, et kriitilise tähtsusega üksuste vastupidavusvõimet käsitleva direktiivi[18] rakendamisel tuleks arvesse võtta droonide ebaseaduslikust kasutamisest tulenevaid ohte, ning kutsub komisjoni üles looma õigusraamistiku, millega antakse riiklikele julgeolekuasutustele, sealhulgas politseile, piirivalvele ja muudele sisejõududele luba hankida ja käitada C-UAS-süsteeme; rõhutab, et sellise volituse suhtes tuleks kohaldada rangeid järelevalve- ja aruandlussätteid, mis on võrreldavad surmavate relvade suhtes kohaldatavate sätetega, tagades tsiviiltaristu tulemusliku kaitse ning järgides samal ajal ELi ohutus- ja julgeolekustandardeid;

UASi standardimine kogu ELis

244. nõuab, et kogu ELis tugevdataks koostööd UASi standardimisel, muudetaks jätkuv lennukõlblikkus edaspidi kohustuslikuks ning avaandmeid kasutava kaugseire kübertaristu ja EMAR tunnistataks vajalikuks, austades samal ajal täielikult liikmesriikide suveräänsust ja tagades, et selliste nõuetega ei tekitata tarbetut halduskoormust ega takistata innovatsiooni ja VKEde kasvu;

245. kutsub komisjoni üles jälgima ELi kaubandusmeetmeid, kasutades selliste droonitootjate levikut, kes kasutavad läbipaistmatuid andmekäitlustavasid; kutsub üles töötama välja õigusraamistiku, et tagada ELis käitatavate droonide riist- ja tarkvaratehnoloogia täielik jälgitavus;

Katsealade laiendamine

246. nõuab droonivõimealaseks koolituseks ja selle integreerimiseks kasutatavate sertifitseeritud katsetamiskohtade laiendamist, et tööstus ja relvajõud saaksid droonilahendusi operatsioonitingimustes kiiresti ühisarendada, katsetada ja korrata;

247. kutsub komisjoni üles tagama piisav rahastus sellise võime suurendamiseks ja asjaomastel aladel taristu ehitamiseks, et

---

[18] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (ELT L 333, 27.12.2022, lk 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj).

saavutada nende optimaalne innovatsioonipotentsiaal; julgustab kaasama VKEsid ja idufirmasid, et kiirendada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja tugevdada Euroopa tehnoloogilist eelist;

248. tunnistab, et droonivõime järkjärguline integreerimine rahvusvahelistesse üksustesse – näiteks droonitõrjeelemendi hiljutine lisamine NATO lävepakuvägede brigaadi Lätis – on eeskujuks vägede edaspidisel arendamisel; nõuab olemasolevate sertifitseeritud katsetamiskohtade ulatuslikumat kasutamist koolituseks ja integratsiooniks; rõhutab, et käitajad vajavad juurdepääsu turvalistele katsealadele, simulatsioonikeskkondadele ja tulirelvadega õppustele, et pakkuda väljaõpet parvetaktika, mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrje ja autonoomse sihtimise vallas; märgib, et Euroopa ühised keskused, mis tuginevad Kanada lävepakuvägede pataljoni operatiivkogemusele droonidega idatiival, parandaksid kogu ELis riikidevahelisi koolitusvõimalusi, koostegutsemisvõimet, doktriinidega seotud lähenemist ja tõhusust;

249. julgustab komisjoni lihtsustama liikmesriikidega konsulteerides asustamata katsealasid käsitlevaid regulatsioone, et võimaldada katsete tegemist kooskõlas ühiste ohutusstandarditega; julgustab võtma kasutusele tehisintellektil põhinevaid simulatsioone ja reaalõppusi, et tagada tehnoloogiline valmisolek ja doktriinide asjakohasus;

250. julgustab komisjoni vähendama vajaduse korral halduskoormust, et ühtlustada menetlusi kooskõlas kaitsevalmiduse koondpaketi sätetega;

251. märgib, et Euroopas toodetud droone tuleb katsetada reaalses sõjaolukorras, näiteks Ukrainas;

252. soovitab rahastada ja ehitada Euroopa Kaitseagentuuri hallatavat kaitsevaldkonna metaversumit droonilahingute simulatsioonide jaoks (merel ja õhus), alustades osakeste simulatsioonidest ja liikudes kõrgresolutsiooniga keskkonna poole;

253. soovitab töötada välja ja hinnata sageli drooniparvede arukaid koordineerimisstrateegiaid kõrgjõudlusega andmetöötlusele tuginevate simulatsioonikeskkondade abil;

254. tunnistab, et drooniparvede katsetamiseks ja sünteesimiseks on vaja kõrgjõudlusega andmetöötluse taristut koos graafikaprotsessorite klastrite ja paralleeltöötlusega ning et skaleeritavus eeldab skaleeritavat andmetöötlust; soovitab seetõttu seada Euroopa Kaitseagentuuri rahastamisel prioriteediks koolitused selles valdkonnas;

255. rõhutab vajadust tugevama tsiviil-sõjalise õhuruumi koordineerimise järele, eelkõige droonide integreerimisega U-space’i koridoridesse

ühtse Euroopa taeva algatuse raames; toetab tsiviil-, õiguskaitse- ja sõjalisi osalejaid hõlmavate ühiste simulatsiooni- ja tõrjeõppuste laiendamist, et parandada valmisolekut mitut valdkonda hõlmavateks ohtudeks; rõhutab, et sellised õppused tuleks läbi viia kohustuslikus korras igal aastal, et tagada pidev valmisolek ja koostegutsemisvõime;

Ohuseire platvorm

256. soovitab luua mehitamata süsteemide jaoks Euroopa hübriidohu seireplatvormi, mida haldab ELi hübriidohtude ühisüksus ja mida koordineeritakse ühtse luureandmete analüüsivõime (SIAC) alusel Euroopa Liidu sõjalise staabiga;

257. rõhutab, et see platvorm peaks edastama nõukogu poliitika- ja julgeolekukomiteele strateegilisi hoiatusi, kasutades Euroopa Liidu sõjalise komitee ning sõjaliste missioonide plaanimise ja juhtimise teenistuse sõjalist sisendit, ning olema koostalitlusvõimeline NATO, selle Küberkaitsekoostöö Keskuse ja liikmesriikide varajase hoiatamise süsteemidega ning saama neilt teavet; rõhutab vajadust teavitada korrapäraselt parlamendi sidusrühmi, et tagada nõuetekohane järelevalve ja võimaldada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist;

258. rõhutab, et eesliinil paiknevad ELi liikmesriigid peaksid kasutama ära oma piirkondlikke eksperditeadmisi ja strateegilist positsiooni, et suurendada olukorrateadlikkust ja tegevuse tulemuslikkust;

259. nõuab, et kasutataks ELi-ülest olukorrateadlikkuse meedet, rahastades UASi integreeritud jälgimis- ja ohuandmebaasi, mis põhineb NATO integreeritud õhu- ja raketikaitse süsteemidel, mille eesmärk on parandada piiriülest avastamist, koordineerimist ja tsiviilkaitset;

260. kutsub liikmesriike üles määrama riiklikku C-UASi operatiivkeskust, et tagada ööpäevaringne koordineerimine ja koostalitlusvõimeline andmete jagamine pädevate asutuste vahel, sealhulgas tsiviillennunduse ja aeronavigatsiooniteenuste, õiguskaitse, kaitse, luure, piiri- ja rannikuvalve, elanikukaitse ametkondade ja elutähtsa taristu käitajate vahel ning teiste liikmesriikidega, tuginedes ühistele või avatud liidestele, ühtlustatud aruandlusvormidele ning usaldusväärsetele õigus- ja privaatsusraamistikele;

261. tunnistab, et nn Taani mudel on parim tava, mida liikmesriigid peaksid järgima, et edendada tipptasemel relvasüsteemide omandamist madalaima võimaliku hinnaga, toetades samal ajal Ukraina majandust ja soodustades kiiremat teadus- ja arendustööd ettevõtetes, kellel on parimad võimalused uuenduste tegemiseks lahinguvälja tegelike olude järgi;

262. rõhutab liikmesriikide võimalust tagada Ukraina ettevõtjatega

tehtava ühise hankimise ja tööstuskoostöö raames kaitsevõimet suurendav tootmine;

263. julgustab Euroopa Liidu sõjalist staapi ja Ukraina relvajõude tegema ühiseid UAS katseid, mis võimaldavad Euroopa tasandil sujuvat integratsiooni, võttes arvesse skaleeritavust ja koostegutsemisvõimet ning kasutades Ukraina tugevust modulaarsete, soodsate lahenduste, digitaalse juhtimis- ja kontrollisüsteemi ning eesliini kogemustel põhineva innovatsiooni alal;

Elektroonilise võitluse ja selle vastumeetmete võimekuste ühine arendamine

264. tunnistab, et elektroonilise võitluse intensiivistumine Ukrainas on põhjustanud võidujooksu seoses tõkestava segamise võimega, mis näitab, et relvajõududel on vaja see probleem lahendada, arendades ühiselt elektroonilise võitluse võimet, millega suudetakse saada võitu droonitõrjerelvadest, sagedushüplusest, võrguvälistest režiimidest ja muudest kõrvalehoidvatest manöövritest;

Juhtimis- ja kontrollisüsteemid

265. julgustab investeerima tulemuslike, tõhusate ja elektroonilise võitluse suhtes vastupidavate maatriksipõhiste traadita andmeedastuse sidevahendite loomisse, et võimaldada tulemuslikku juhtimist lahinguväljal, mis on täis mehitamata õhu- ja maismaasõidukeid, mille toimimiseks on vaja tulemuslikke traadita andmeid;

266. kutsub komisjoni ja Euroopa Kaitseagentuuri üles seadma prioriteediks GOVSATCOMi ja IRIS² programmi integreerimise, et tagada töökindel, turvaline ja kulutõhus satelliitside, mis toetab ELi kaitsemissioone ning droonide juhtimis- ja kontrollisüsteemi ühendusi;

267. nõuab tungivalt, et Euroopa Kaitsefond investeeriks lühikese latentsusajaga ja suurt ribalaiust nõudvatesse satelliitterminalidesse ja vastupidavatesse sidevahenditesse, et tagada andmete reaalajas edastamine ning kaitse häirete, pealtkuulamise ja segamise eest;

268. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kehtestama koostalitlusvõimelised juhtimise ja side standardid, millega integreeritakse mehitatud ja mehitamata süsteemid ELi ja NATO raamistikesse;

269. julgustab Euroopa Kaitsefondi ja Euroopa kaitsetööstuse programmi toetama tehisintellekti ja pilvepõhist andmete sulandamist kasutavat ühtset turvaarhitektuuri, et võimaldada koordineeritud reaalajas toimuvat mitmeplatvormilist tegevust, tagades samal ajal inimjärelevalve ja küberturvalisuse;

ELi ja NATO koostöö droonivastases sõjapidamises

ELi ja NATO droonide tippkeskus

270. nõuab, et loodaks ELi ja NATO ühine droonide tippkeskus eesliiniriigis, kus asuvad NATO lävepakuväed, aktiivsed katsetamisrajatised ja aktiivne droonitootmiskeskus, et ühtlustada ühisõppusi ja liikmesriikidevahelist asendatavust;

271. nõuab, et ELi ja NATO droonide tippkeskus teeks koostööd sõjaväelist liikuvust käsitleva alalise struktureeritud koostöö projektiga (PESCO) ja Euroopa lennutranspordi juhtimissüsteemiga, et töötada välja ühised standardid mehitamata süsteemide transpordiks, tankimiseks ja kasutuselevõtuks sõjaväelise liikuvuse koridoride kaudu;

272. rõhutab, et selline keskus peab järgima 360 kraadi lähenemisviisi, vältima dubleerimist olemasolevate NATO struktuuridega ja keskenduma Ukrainast saadud õppetundide kiirele ülevõtmisele;

273. teeb ettepaneku luua 2027. aastaks ELi droonioperatsioonide tippkeskuste võrgustik, kus iga keskus spetsialiseerub ühele valdkonnale (nt varitsev õhuründemoon, parved, emalaevad, taktikaline mehitamata õhusõiduki süsteem, meredroonid ja droonitõrje), koondades riiklikke eksperditeadmisi ning viies oma tegevuse kooskõlla NATO tippkeskuste ja Euroopa Kaitseagentuuri ühtse sertifitseerimissüsteemiga;

Ukraina, NATO ja ELi teadmussiirde programmid

274. nõuab Ukraina, NATO ja ELi teadmussiirde programmide institutsionaliseerimist Ukraina relvajõudude töötajate rotatsiooni korras vahetamise ning Euroopa Liidu sõjalise staabi ja selle SHAPE’is asuva ELi üksuse ühiste koolitusprogrammide laiendamise kaudu; soovitab luua eesliiniriigis alalise ühiselt rahastatava ELi, NATO ja Ukraina koolitus- ja logistikakeskuse, et ühtlustada operatsiooniplaanimist, logistikat ja hooldust, keskendudes droonide tegelikule hukukindlusele ja innovatsiooniõpetusele;

275. nõuab ELi ja NATO koostööd, et institutsionaliseerida Ukraina lahinguväljal omandatud kogemustest saadud õppetunnid ning võtta arvesse tänapäevaste lahingutingimuste doktriinidega seotud ja tehnoloogilisi uuendusi, koostöös Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledži ning Euroopa Liidu sõjalise staabiga;

276. kutsub liikmesriike üles kaaluma osalemist väljaõppemissioonidel Ukrainas, et kasutada täielikult ära Ukraina relvajõudude eksperditeadmisi ja uuenduslikke meetodeid;

277. soovitab, et see koostöö hõlmaks ka operatiivkogemuste vahetamist seoses drooniüksuste integreerimisega relvajõudude sõltumatute

harudena, nagu näitas hiljuti mehitamata süsteemide vägede loomine Ukrainas;

278. nõuab koostoimet ELi ja Ukraina koostöö ning NATO ja Ukraina kaitsealase innovatsioonikoostöö tegevuskava vahel, mis on peamine vahend tihedamate sidemete loomiseks teadusasutuste ja kaitsetööstuse vahel, innovatsioonikanalite ühtlustamiseks ning droonidega seotud süsteemide kiire prototüüpimise ja kasutuselevõtu võimaldamiseks;

279. nõuab, et korraldataks iga-aastaseid ühiseid droonidoktriini integreerimise õppusi ÜJKP operatsioonides ja ELi lahingugruppides, mida koordineeritakse sõjaliste missioonide plaanimise ja juhtimise teenistuse kaudu ja hinnatakse partnerluses NATO ühendvägede juhatuse ja JATECiga, et tagada doktriinide ühilduvus ja operatiivne realistlikkus;

280. soovitab käivitada ELi ja NATO ühisõppused drooniparvede kaitse, elektroonilise võitlusega seotud vastupanuvõime, vähese maksumusega kineetiliste efektorite ja suunatud energia süsteemide vallas rahvusvahelistel katsealadel, kusjuures tagatakse ELi struktureeritud vaatleja staatus ja vastastikune juurdepääs ELi juhitavatele algatustele;

281. julgustab integreerima UASi ja C-UASi tehnoloogia Euroopa Liidu sõjalise staabi struktuuri ja liikmesriikide alalistesse sõjalistesse õppustesse;

ELi ja NATO droonikoordineerimisüksus

282. nõuab alalise ELi ja NATO droonikoordineerimisüksuse loomist, et ületada doktriinlikud ja operatiivsed lüngad ELi ja NATO operatsioonide vahel, luues Euroopa Liidu sõjalises staabis alalise ühise koordineerimisüksuse, mis sünkroniseerib droonidoktriini, seab esikohale võimete integreerimise ning hõlbustab reaalajas teabe jagamist ELi ÜJKP missioonide ja NATO operatsioonide vahel;

Koostalitlusvõime standardite määratlemine

283. nõuab ühtset ELi ja NATO UASi koostegutsemisvõime standardit, mis on välja töötatud ühiste sideprotokollide, UASi/C-UASi klassifitseerimissüsteemide ja andmejagamisvormingute jaoks, mis on kõigi ÜJKP missioonide jaoks siduvad ja sünkroniseeritud NATO C-UASi doktriiniga, et tagada ühendoperatsioonide sujuv koordineerimine; rõhutab, kui tähtis on tihe koostöö NATO ja ELi vahel, et kasutada ära mõlema organisatsiooni teineteist täiendavat rolli Euroopa kaitse ja heidutuse tugevdamiseks; kutsub eelkõige komisjoni üles tegema ettepanekuid õiguslikult siduvate vahendite kohta, millega tagataks NATO standardite järgimine;

284. nõuab, et Euroopa Kaitsefondi, EDIP ja kava „ReArm Europe“

tingimuseks seataks nende standardite range järgimine, et vältida sõltuvust ning maksimeerida ühilduvust isehäälestuvate süsteemidega; julgustab järgima projekti „Preparatory Action for Defence Research 2019 INTERACT – INTERoperability Standards for Unmanned Armed Forces Systems“ (Ennetav tegevus kaitsevaldkonna uurimistöös 2019 INTERACT – relvajõudude mehitamata süsteemide koostegutsemisvõime standardid) tulemusi kui mõeldavat parimat tava;

285. nõuab, et institutsionaliseeritaks droonide integreerimine ÜJKP missioonidesse, kehtestataks NATOga ühised koostegutsemisvõime standardeid ning võetaks mehitamata õhusõidukite süsteemide tõrjega kaasnevate ohtudega seoses kasutusele mitmekihilise kaitse strateegia;

286. soovitab institutsionaliseerida C-UASi ühised katsed ÜJKP ja NATO rajatistes ning innovatsiooni katsealadel;

287. nõuab, et õhutõrjealgatuse European Sky Shield raames integreeritaks C-UAS-võime Euroopa integreeritud õhu- ja raketikaitse laiemasse struktuuri;

288. nõuab, et kehtestataks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti osalusel ÜJKP kaitsevaldkonna vastutustundliku tehnoloogia kasutamise raamistik, keskendudes tsiviilkahju leevendamisele, andmekaitsele ja vastutusmehhanismidele;

289. nõuab ELi ja NATO koostööd, et rakendada NATO kiire kasutuselevõtu tegevuskava, mille eesmärk on kiirendada riiklikke hankemenetlusi; kutsub liikmesriike üles reformima omandamistsükleid – sealhulgas töötada välja võimalikud mudelid mehitamata õhusõidukite hankimiseks teenusena –, katseprotokolle ja sertifitseerimisraamistikke, tagades, et sõjaline innovatsioon peab ohukeskkonnaga sammu; väljendab sellega seoses heameelt ELi kaitsetööstuse ümberkujundamise tegevuskava tulevase ettepaneku üle;

290. julgustab komisjoni ja liikmesriike siduma NATO kiire kasutuselevõtu tegevuskava rakendamise ELi sõjaväelise liikuvuse taristu projektidega, tagades, et hiljuti välja töötatud droonisüsteeme on võimalik kiiresti transportida ja ühisoperatsioonidesse integreerida;

Sihtotstarbelised strateegilised partnerlused

Droonikoalitsioon

291. toetab ELi koostööd rahvusvahelise droonikoalitsiooniga, et viia lahinguvälja hanked kooskõlla Euroopa Kaitsefondi eesmärkidega; kutsub komisjoni üles uurima koos peamiste partneritega kaasrahastamist, et edendada droonidega seotud tootmist koostoimes ELi tööstus- ja tehnoloogiaalgatustega;

292. tunnistab droonikoalitsiooni jätkuvat rolli UASi standardimisel, Ukrainale kriitilise abi andmisel ja selle tagamisel, et liikmesriigid suudaksid lahinguväljal kiiresti muutuvate vajadustega sammu pidada; julgustab liikmesriike kasutama seda partnerlust pikkade hanke-, tollivormistus-, arendus- ja katsetamisnõuetega seotud toimingute lühendamiseks, et aidata kaasa UASi kiirele omandamisele;

293. toetab ELi koostööd rahvusvahelise droonikoalitsiooniga ning julgustab liikmesriike ühinema rahvusvahelise droonikoalitsiooniga, mis jätkab droonide ostmist ja toetab uuenduslikke arendusi, et suurendada Ukraina relvajõudude lahinguvälja võimekust, ning sellesse koalitsiooni aktiivselt panustama; kutsub liikmesriike üles viima oma lahinguväljahanked kooskõlla droonikoalitsiooni eesmärkidega; kutsub komisjoni üles uurima koos peamiste partneritega kaasrahastamise võimalusi, et edendada droonidega seotud tootmist ja tööstuskoostööd koostoimes ELi tööstus- ja tehnoloogiaalgatustega;

Koostöö julgeoleku- ja kaitsepartnerluse raames

294. julgustab kasutama uusi ELi strateegilisi partnerlusi ning julgeoleku- ja kaitsepartnerluslepinguid, et saavutada regulatiivne keskkond ja hankeprotsessid, mis on kooskõlastatud ja integreeritud praeguse Euroopa ökosüsteemiga, mille puhul strateegilised partnerid toovad vajalikke kriitilise tähtsusega võimeid ja tooraineid, ning et rõhutada ühist arendamist jõuseadmete, signaaliluure, elektroonilise võitluse, kineetiliste relvade, laseriarenduse ja otsustava tähtsusega tarkvara valdkonnas;

295. rõhutab, kui oluline on kaasata Euroopa droonivõime suurendamisse ELi kandidaatriigid, kes järgivad täielikult ELi ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat;

Uued kahepoolsed lepingud droonide kohta

296. soovitab sõlmida kahepoolsed kokkulepped ELi-väliste strateegiliste partneritega, et tagada kindel kaastootmine ja tehnosiire, kasutades ühisarendus- ja kaasrahastamismudeleid, et saada juurdepääs end tõestanud süsteemidele, suurendades samal ajal tootmisvõimsust;

297. rõhutab, et need kokkulepped peavad hõlmama rangeid intellektuaalomandi kaitsemeetmeid ning kaitsma Euroopa tööstuse konkurentsivõimet ja tehnoloogilist suveräänsust ning tagama koostalitlusvõime ELi mittekuuluvate NATO vägedega, eelkõige ELi mittekuuluvate Lääne-Euroopa riikidega;

298. kutsub komisjoni üles kaasama huvitatud Lääne-Balkani riike droonimüüri projekti ning tegema tihedamat koostööd julgeoleku ja kaitse valdkonnas, sealhulgas suutlikkuse suurendamisel, hübriidohtudega võitlemisel ja elutähtsa taristu kaitsmisel;

299. julgustab seadma Euroopa rahutagamisrahastu ja muude asjakohaste ELi välistegevuse vahendite raames prioriteediks droonispetsiifilise abi, mis võimaldab partnerriikidel tegeleda tulemuslikult asümmeetriliste ohtudega ja olla paremini varustatud terrorismivastasteks ekspeditsioonideks;

300. tunnistab India ja Vaikse ookeani piirkonna sarnaselt meelestatud demokraatlike partnerite märkimisväärseid edusamme ja eksperditeadmisi droonide ja kujunemisjärgus tehnoloogia ning kahesuguse kasutusega teadusuuringute valdkonnas; nõuab julgeoleku- ja kaitsekoostöö ja partnerluse tõhustamist ELi India ja Vaikse ookeani piirkonna partneritega, sealhulgas Taiwaniga, eelkõige droonitehnoloogia ja asjakohaste tööstusharude valdkonnas; rõhutab, kui oluline on luua turvalised, HRVst sõltumatud tarneahelad, mis tuginevad demokraatlikele väärtustele, et tugevdada julgeolekut ja vastupanuvõimet;

301. soovitab kasutada koos ELi-väliste partneritega ühisarendus- ja kaasrahastamismudeleid, kui need ei ole vastuolus ELi ja selle liikmesriikide julgeolekuhuvidega, et saada juurdepääs ennast tõestanud süsteemidele, suurendades samal ajal ELi tootmisvõimsust;

302. kutsub komisjoni üles tagama, et ELi uued kaubandus- või poliitilised kokkulepped teiste riikidega või olemasolevate võimalikud muudatused ei ohustaks juurdepääsu droonide arendamise põhitehnoloogiale ega tekitaks haavatavaid sõltuvusi;

Koostöö Ukrainaga

303. rõhutab, et praegu on kaks suurima droonisõja kogemusega riiki Venemaa ja Ukraina;

304. nõuab seetõttu tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid teeksid Ukrainaga koostööd kõigi oma droonidega seotud algatuste puhul, et kiirendada droonide arendamist ELis ja suurendada toetust Ukrainale; kutsub liikmesriike üles eelkõige kaaluma osalemist droonisõja ja droonitõrje valdkonna väljaõppemissioonidel Ukrainas, et kasutada täielikult ära Ukraina relvajõudude eksperditeadmisi ja uuenduslikke meetodeid;

305. soovitab Ukraina teadmiste jagamise institutsionaliseerida, töötades välja Ukraina kaugpilootide ja ELi/NATO koolitajate ametlikud vahetusprogrammid, mida koordineeritakse JATECi ja Euroopa Kaitseagentuuri kaudu, tagamaks, et lahinguväljal ennast tõestanud taktika võetakse kiiresti omaks;

306. soovitab vahetada Ukrainaga pidevalt ja süstemaatiliselt parimaid tavasid ja korraldada koolitusi, integreerides nende operatiivsed ja taktikalised sõjalised kogemused eri järkudes, sealhulgas strateegilise juhtimise tasandil;

307. nõuab Ukraina ekspertide kaasamist juhtorganitesse, katserühmadesse ja pilootide koolitamise vahetustesse;

308. nõuab, et Ukraina osalusel loodaks saadud kogemuste ja koordineerimise andmebaas, et koguda lahinguvälja andmeid, avaldada tõendatud taktikaid ja kiiresti ajakohastada doktriine;

309. kutsub Euroopa Kaitseagentuuri üles avama Ukrainas bürood, kasutades olemasolevat ELi kaitseinnovatsiooni bürood koos Euroopa Kaitseagentuuri atašeega, kes on volitatud osalema Ukraina ja liikmesriikide töörühmades, et hõlbustada parimate tavade jagamist Ukraina ja liikmesriikide vahel;

310. julgustab Ukrainat lähetama rohkem kaugpiloote ELi ja NATO koolitusasutustesse ja programmidesse, et suurendada nende liikmesriikide arvu, kellega Ukraina saab koostööd teha;

311. tunnistab, et kapitaliinvesteeringud takistavad mitmel viisil Ukraina droonide tootmist, ning nõuab Venemaa külmutatud varade kasutamist Ukraina droonide arendamise toetamiseks;

312. nõuab tungivalt, et komisjon, liikmesriigid ja nende kaitsetööstusettevõtted toetaksid Ukraina kaitsetööstust, investeeriksid sellesse ja teeksid sellega koostööd, et kasutada kõige tõhusamalt ja täielikult ära tootmisvõimsuse potentsiaali Ukrainas, kooskõlas nn Taani mudeliga;

313. ergutab süvendama tööstuskoostööd Ukraina droonitootjatega, kes on lahingukogemustega, taskukohaste hindadega ja võimekad; nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja nende kaitsetööstus teeksid rohkem investeeringuid, looksid ühisettevõtteid ja arendaksid Ukrainaga partnerlusi kaitseotstarbeliste toodete ühiseks arendamiseks ELis, eriti UASi ja C-UASi valdkonnas;

314. rõhutab vajadust töötada välja pikaajaline strateegia, kuidas edendada innovatsiooni ja arendada droonivõimet pärast Ukraina sõja lõppu, kuna droonide kasutamist jätkatakse ka muudes ülemaailmsetes konfliktides ning kitsas keskendumine Euroopa areenile võib kaasa tuua ohu jääda ilma droonitehnoloogia jätkuvast ülemaailmsest arengust ja evolutsioonist;

Regulatiivse keskkonna koordineerimine strateegiliste partneritega

315. julgustab liikmesriike tagama regulatiivse keskkonna ja hankeprotsessid, mis koordineerivad ja integreerivad praegust Euroopa ökosüsteemi selliste strateegiliste partneritega nagu Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Kanada, Austraalia ja Jaapan, eelkõige seetõttu, et seal, kust tuuakse vajalikke kriitilise tähtsusega võimeid ja tooraineid, rõhutades jõuseadmete, elektroonilise võitluse süsteemide, laseriarenduse ja otsustava tähtsusega tarkvara ühist arendamist;

316. tunnistab, et liikmesriikide ja ELi-väliste riikide õigusraamistikud on erinevad, ning julgustab tegema koostööd teiste peamiste droone tootvate riikidega, et tõhustada õigusnormide ühtlustamist ja toetada UASi ohutumat ülemaailmset integreerimist;

317. rõhutab, et kiibimäärusega ettenähtud pooljuhiökosüsteem peaks samuti toetama Euroopa droonikoridoride ja sõjaväelise liikuvuse taristu digitaalset selgroogu, võimaldades turvalist andmevahetust, anduriandmete sulandamist ja tehisintellektil põhinevat liikluse koordineerimist nii sõjaliste kui ka tsiviilotstarbeliste mehitamata süsteemide puhul;

318. nõuab tarneahela analüüsi ja pikaajaliseks droonide tootmisvõimsuseks vajalike kriitilise tähtsusega komponentide tootmise tagasitoomist;

319. rõhutab, kui tähtis on säilitada koostöö ning tehniliste ja operatiivkogemuste vahetamine mehitamata süsteemide projekteerimisel, tootmisel ja käitamisel, sealhulgas väljaspool ELi ja NATOt asuvate partneritega;

320. rõhutab, et selline koostöö peaks hõlmama ühist tegevust inseneride, mehhatroonikute, IT-ekspertide ning elektroonika ja optoelektroonika spetsialistide vahel, et edendada innovatsiooni ja koostegutsemisvõimet ning kiirendada tehnoloogia arengut kogu laiemas kaitseökosüsteemis;

321. nõuab suuremat koostoimet kiibimääruse ning ELi kaitsevaldkonna rahastamise algatuste vahel, kasutades määruse Euroopa kiibialgatust ja Euroopa pooljuhtide nõukoda, et aidata liikmesriikidel pooljuhtide tootmist edasi arendada;

Droonid ja terrorismivastased operatsioonid väljaspool ELi

C-UASi integreerimine ELi terrorismivastase võitluse õppustesse

322. nõuab terrorismivastaste üksuste jaoks C-UASi modulaarse koolituskava loomist, mis hõlmaks droonituvastust, tõkestustehnikaid ja punase tiimi simulatsioone;

323. nõuab C-UASi doktriini lisamist ELi terrorismivastase võitluse ühisõppustesse Euroopa Kaitseagentuuri ja Frontexi raames; rõhutab, kui oluline on luureteabe jagamine NATO ja strateegiliste partneritega, et ennetada droonide kasutamist terroristide poolt;

324. ergutab kasutama droone ELi missioonides ja Frontexi piirioperatsioonides, et jälgida kahtlustatavaid terroristlikke liikumisi, ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse marsruute ning rändesurve piirkondi. märgib, et UASid pakuvad kõrgresolutsiooniga kujutisi, soojus-, multispektraalseid ja sünteesavaradarite andureid, mis suudavad tungida läbi pilvkatte või

pimeduse, võimaldades avastada kahtlast liikumist või sõidukeid; märgib, et konfliktidest mõjutatud või kaugematel piirialadel võivad droonid pakkuda püsivat ja väikese riskiga luure-, seire- ja rekkevõimet, mis ületab kaugelt seda, mida praegused mehitatud või maapealsed platvormid suudavad saavutada, ning nende andmed aitavad otseselt kaasa luureandmete ühendamisele, piirikontrollile ja kiirele otsuste tegemisele;

325. rõhutab seiredroonide olulist rolli ELi piirijulgeolekus, kuid hoiatab ka, et droonid võivad muutuda salakaubaveo operatsioonide oluliseks ja asendamatuks tööriistaks; nõuab tungivalt, et liikmesriigid integreeriksid riiklikesse vastupidavuskavadesse droonispetsiifilise reageerimise protokollid; nõuab piirikontrolli- ja õiguskaitseametnike kaasamist droonide käitamise ja püüdmise alasesse koolitusse;

326. nõuab C-UASi süsteemide ühishangete ning teadus- ja arendustegevuse rahastamist Euroopa Kaitsefondi kaudu, seades prioriteediks kiiresti kasutusele võetavad mobiilsed lahendused, mis sobivad taotluse korral terrorismivastasteks ekspeditsioonideks;

o
o o

327. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, komisjoni presidendile ja pädevatele volinikele, ÜRO peasekretärile, NATO peasekretärile, NATO parlamentaarse assamblee presidendile, ELi julgeoleku- ja kaitseasutustele ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.